Redacţiunea, Administraţiunea, şi Tipografia
Braşov, piaţa mare Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrimet.
INSERATE se primesc la Administraţiune în Braşov şi la următórele Birourĭ de anunciurĭ: în Viena: *M. Dukes, Heinrich Schalek, Rudolf Mosse, A. Oppeliks Nachfolger; Anton Oppelik, J. Danneberg*, în Budapesta: *A. V. Goldberger, Eckstein Bernat*; în Bucuresci: *Agence Havas*, Succursale de Roumanie; în Hamburg: *Karolyi & Liebmann.*
Preţul inserţiunilor: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a 3-a o seriă 10 cr. seu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(NUMĔR DE DUMINECĂ 41)

„Gazeta" iese în fiă-care ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe şese lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Dumineca 2 fl. pe an.
Pentru România şi străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectori.
Abonamentul pentru Braşov
administraţiunea, piaţa mare, Târgul Inului Nr. 30 etagiu I.: pe un an 10 fl., pe şese lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Un esemplar 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atât abonamentele cât şi inserţiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 227.—Anul LIX. Braşov, Duminecă 13 (25) Octomvre 1896.

Din causa sfintei sĕrbătorĭ de Lunĭ ḑiarul nu va apăré până Marţĭ séra.

Alegerile şi Românii.

Mult se mai muncesc şi mai îngrijesc gazetele maghiare de ceea ce vor face „Valahii" la alegerĭ, de vor intra în activitate, orĭ nu? Foile stăpânirei ne chiamă în tabĕra lui Banffy; ele voiesc sĕ ne vadă cu o ḑi mai înainte înjugaţĭ la carul activităţii, ca sĕ ajungem în dietă, décă nu pe uşă ca ómenĭ cinstiţĭ, pe feréstră ca nisce pĕcătoşĭ şi „ticăloşĭ Măria-Ta".

Inzădar se svêrcolesc însĕ foile maghiare de dorul de-a ne vedé odată prinşĭ în cursă, căcĭ guvernul Banffy cu colegii sĕĭ, carĭ, de încreḑuţĭ şi îngâmfaţĭ ce sunt la códa sĕrbărilor milenare stau sĕ dea acum cu barda în lună, nu vréu sĕ scie de Românĭ, nicĭ ca activiştĭ şi nicĭ ca pasiviştĭ, ci au hotărît sĕ-i ridice cu potera orĭ unde s'ar arĕta cu pretensiunile lor naţionale şi sĕ le desfinţeze până şi curelele dela opincĭ, carĭ mirósă a Valah.

Până când ḑiarele unguresci nu mai pot încăpé de Valahĭ, guvernul Banffy declară prin fişpanii sĕĭ, că nu mai recunósce „Valahĭ" în acéstă ţéră, şi că prin urmare nicĭ ca alegĕtorĭ nu mai sufere ca Valahii sĕ se întrunéscă şi sĕ-şi vadă de nĕcazurile lor.

Din causa acésta a fost oprită nu numai conferenţa generală a alegĕtorilor românĭ conchiămată la Sibiiu, ci şi întrunirile de alegĕtorĭ de prin comitate câte erau sĕ se ţină de Joi încóce, decând a sosit porunca dela Pesta, că nu mai e ertat sĕ ne întrunim după naţionalitate. Stăpânirei nu-i trebue ḑeu nicĭ passivitate, nicĭ activitate *românéscă*, ci îi trebue numai slugĭ, carĭ din tóte părţile sĕ-o sprijinéscă în lucrarea de a desnaţionalisa pe Românĭ.

*

Astfel stând lucrurile, şi noi Românii **fiind opriţĭ cu forţa brutală de-a ne întruni** şi de a ne sfătui asupra atitudinei ce s'o luăm **faţă cu alegerile dietale**, nu ne rĕmâne, decât, cum am mai ḑis de repeţite orĭ, **sĕ ţinem şi sĕ respectăm cu sfinţeniă hotărîrile conferenţelor nóstre naţionale de mai 'nainte**.

Conferenţa nóstră naţională din Ianuarie 1892 a hotărît cu privire la alegerĭ, că poporul român, care de fapt e scos din cadrul constituţiunei atât prin legĭ esceptionale. cât şi prin praxa la alegerĭ, **nu ia şi nu póte lua parte la alegerile dietale**; de aceea conferenţa naţională decretéză faţă cu alegerile dietale **passivitatea generală absolută a tuturor Românilor din Transilvania şi Ungaria**.

Acéstă hotărîre a fost reînoită şi de conferenţa naţională din Iulie 1893. De acéstă hotărîre trebue sĕ ne ţinem şi aḑi şi sĕ avem, cum am ḑis, mereu în vedere, că numai în unire şi solidaritate mergênd înainte cu toţii putem sĕ impunem duşmanilor noştri, numai astfel putem sĕ împlinim chiemarea nóstră naţională!

Tineretul nostru şi „activitatea".

Audiţi cu ce scornitură ticălósă sĕ vină acum foile unguresci, ca sĕ ne încurce şi sĕ ne ademenéscă în ajunul alegerilor dietale.

„Bărbaţii tinerĭ românĭ, ḑic aceste foi, ard de dorul de a întra în activitate şi de-a se înfrăţi cu „Pişta" orĭ cu „Jancsi" la alegerĭ.

Adecă tineretul nostru sĕ fi uitat intr'atâta de datoria şi de chiămarea lui naţională, încât sĕ ardă de nerăbdare de-a lua parte la alegerĭ şi a-se înjuga astfel la carul guvernului, séu a altor partide unguresci? Căcĭ a întra în activitate în vremile triste şi destrăbălate de aḑĭ numai acésta póte însemna!

El bine, décă este aşa; décă a voi a te abate dela drumul ce ni l'au tras hotărîrile conferenţelor nóstre naţionale în împrejurările de faţă ar însemna nicĭ mai mult, nicĭ mai puţin.. decât trădarea causei naţionale, apoi tocmai tineretul nostru sĕ fiă acela, care sĕ se facă vinovat de-o astfel de trădare?

Aşa cevaşĭ numai rĕutatea contrarilor de mórte a neamului nostru a putut născoci.

Nu! Ar însemna a vătĕma cele mai nobile simţeminte ale tinerilor noştri luptătorĭ; ar însemna a mânji stégul curat şi nepătat naţional, în jurul căruia sunt ei strînşĭ, décă am întra şi numai în discuţiă cu foile vrăşmaşe naţiunei nóstre asupra întrebării rĕutăcióse, ce au sgândărit'o.

Scie fórte bine fiă-cine, că bărbaţii noştri tinerĭ au ţinut şi ţin cu credinţă şi cu statornicia la programul nostru din 1881 şi la partidul naţional,

Nu ei, tinerii, sunt decĭ, carĭ ardênd de dorul activităţii, ce-o au în vedere foile unguresci, ne fac nouĕ Românilor ruşine, séu mai bine ḑis îşĭ fac lor ruşine, ci cei ce cu astfel de activitate se îndeletnicesc ca sĕ fiă lăudaţĭ de vrăşmaşii neamului românesc, sunt bărbaţĭ în etate înaintată. Cei ce se candidéză pe icĭ pe colo, din mila lui Banffy, sunt ómenĭ ajunşĭ în vêrstă, trecuţĭ prin tóte noroiele.

Orĭ dóră un Beleş, Szerb, Vuia etc. toţĭ cei vechĭ, apoi Goldiş (Goldfisch), Csokán János etc. cei mai noi. sunt ei tinerĭ? Ba sunt ómenĭ îmbĕtrâniţĭ în anĭ şi în fapte antinaţionale.

Apoi ce vreţĭ dela asemenĭ ómenĭ, ca ei sĕ represente tineretul Românilor? Mai bine şi mai cinstit lucru ar fi, décă foile unguresci ar recunósce pe faţă şi n'ar mai ascunde ceea ce scie şi vede tótă lumea, că acei ómenĭ, câţĭ vor fi aleşĭ deputaţĭ, sunt ómenĭ moralicesce nimiciţĭ şi politicesce morţĭ înaintea Românilor. In deşert îi va scutura şi electrisa Banffy, ei rĕmân morţĭ şi nu pot învia.

Şi adecă, ce vre-a Banffy cu ei? Care este scopul lui, că vrea sĕ-i alégă pe sprânceană pe acei pretinşĭ tinerĭ, pe acei morţĭ vii?

Hm! Dóră nicĭ Banffy nu e numai de erĭ, şi el a trecut prin ciur şi prin dârmon. Şi cunósce bine pe acele suflete de slugĭ, pe acei lingăi fără pic de simţ de cinste naţională, şi lacomĭ numai de aşĭ vedé săturate poftele lor egoistice. Bine scie Banffy ce plătesce cojocul unui Csokán János, care mai are încă neruşinarea de-a se făli între ai sĕĭ, că a fost mâna dréptă a fostului paşă-fişpan în nisuinţa acestuia de a lega pe Năsĕudenĭ de mânĭ şi de picióre şi de-a vêrî cuiul lui Pepelea în casa şi moşia pacînică a foştilor grăniţerĭ.

Da! Acest Csokán încă se umflă acum şi în pene, căcĭ stăpânul lui de odinióră e la putere şi decĭ îi dă mâna lui Csokán sĕ privéscă de sus în jos asupra bieţilor muritorĭ, carĭ se numesc Românĭ.

Ni-se spune, că, favoritul lui Banffy, despre care e vorba, se laudă printre Năsĕudenĭ, că el va fi acela, care va sci sĕ lucreze pentru împăcarea Românilor cu Ungurii, că toţĭ ceilalţĭ nu pricep nimic, le va arăta el cum trebue sĕ lucreze Românul ca sĕ fiă frate de cruce cu Banffy.

Hm! Dér nu le spune Năsĕudenilor, ce vrea Banffy cu el, căcĭ dóră nu-l alege numai aşa de petrecere, când în locul lui ar avé ḑece candidaţĭ jidanĭ, carĭ ar fi gata a contribui unul mai mult ca celalalt în cassa fără fund a fondurilor electorale ale guvernului.

Décă nu a spus Csokán János, sĕ spunem noi ce vrea Banffy cu el şi cu soţii lui la candidaţiă.

Banffy cere aḑĭ dela ei mai mult, decât au cerut mai 'nainte Wekerle, Szapáry şi Tisza, pretinde ca ei sĕ nu mai tacă în dietă cum

---

FOILETONUL „GAZ. TRANS."

Din istoria modernă a comunei Vlădenĭ şi starea ei de acum.

De *Iacob Zorca.*

(Fine.)

Cu timpul ridicându-se poporul la o posiţiă materială mai bunicică, scopul lui cel mai sublim fù, ca sĕ-şĭ adune un capital pentru a edifica o biserică şi o şcólă potrivită cu timpul. Se adună în tóte Duminecile cu discul în biserică până la anul 1862, când suma ajunse la 422 fl. Se înţelege de sine, că tot din banii aceştia se acoperiau spesele curente ale bisericii. In anul 1862 se sistă umblarea cu discul şi se făcù o repartiţie anuală, pe fiă-care familiă câte 20 cr. Fondul bisericii crescea fórte iute din causă, că era lipsă mare de banĭ şi ómenii trebuiau sĕ ia împrumut cu camĕtă. Acum, avênd şi biserica un fond, ei părăsiră pe creditorii cei vechĭ, carĭ erau marĭ cămĕtarĭ şi-i beliau amar, şi începură se se împrumute mai bucuros dela biserică cu 12—15%.

In unul 1870 se puse adevĕrata basă la fondul bisericei, făcêndu-se o repartiţiă după clase asupra locuitorilor. Se făcură 3 clase şi aşa, că cei din cl. I. dedeau câte 3 fl. pe an, cei din cl. II. 1 fl. 50 cr., şi cei din cl. III. 1 fl. Tacsele acestea s'au încassat regulat în decursul anilor. Cu acéstă ocasiune şi spre încuragiarea poporenilor depuseră: D-l protopop Ioan Meţianu 50 fl., ér dintre Vlădărenĭ parochul Iacob Balcăş 60 fl., şi mai târḑiu încă 100 fl., parochul Dragoş un fênaţ în valóre de 100 fl., notarul Iacob Zorca 80 fl., Ioan Podar 50 fl., George Ienache, Ioan Sandi şi alţii alte sume mai micĭ, astfel că fondul acesta administrat corect crescea din an în an cu paşĭ marĭ spre a tuturor bucuriă.

Dintre membrii comitetului parochial au stăruit şi conlucrat mult la înmulţirea şi administrarea bună a fondului bisericesc cu deosebire învĕţătorul Ioan Podar, epitropul Elefterie Stoia, Simion Câmpeanu, Toma Micu, Toma Potcóvă, Ioan Potcóvă, Michăilă Şteblea. La finea anului 1875 fondul era de 16,000 fl.

In anul acesta se hotărî, că în locul vechei bisericĭ stricate sĕ se zidéscă una nóuă. Se escrie licitaţiune publică minuendă pentru edificiul, la care rĕmase minusoferentul cu 10,100 fl., obligându se ómenii a da tot materialul necesar, precum pétră, cărămidă, var, ţiglă, lemn, fer şi nĕsip. In decursul anului fiă-care locuitor aduse din Perşanĭ câte $^1/_2$ stânjin de petră, făcêndu-se fundamentul bisericei. In anii următorĭ câte o miie de cărămidă şi o bute de var. La finea anului 1878 biserica fù terminată şi în 1 Ianuare 1889 sfinţită. Tóte cheltuelile s'au computat cu suma de 32,000 fl.

După o pausă de 4 anĭ, adecă în anul 1882, se ridică edificiul şcólei corĕspunḑĕtor legilor. Spre scopul acesta se folosì tot materialul de zidire dela biserica cea vechiă. Şcóla are 3 sălĭ de învĕţămênt. O parte a edificiului servesce ca cancelariă comunală. Spesele de zidire s'au urcat la 4200 fl.

In anul 1893 s'a făcut fruntarul (têmpla) bisericii, lucrat din lemn cu multă măestriă şi împodobit cu tablourĭ. Spesele s'au urcat la suma de 3000 fl. Tot în anul acesta s'a cumpĕrat un orologiu mare de turn cu 500 fl, care funcţionéză regulat. In chipul acesta întocmită biserica este decorul satului, fiind una dintre cele mai măreţe din tótă împregiurimea. Până la anul 1890 funcţionau câte 2 preoţĭ, de atuncĭ însĕ, murind Iacob Balcăş, rĕmase numai unul, anume actualul preot Iacob Zorca. La stăruinţa acestuia în anul 1894 s'a cumpĕrat pentru biserică dela comuna Braşov locul de móră din sat şi móra din câmp şi dreptul de apă ca regal pentru móră cu suma de 2405 fl. Pentru reparaturile necesare s'au mai cheltuit 1600, aşa că tot regalul de móră şi móra costă 4005 fl. care aduce bisericii un venit anual de 400—500 fl.

La şcólă servesc câte 3 învĕţătorĭ cu salar de 200—300 fl. Acum sunt numai doi, anume Ión Podar şi Toma Dragoş. Numĕrul şcolarilor e de vre-o 200, éră la cursul de repetiţiă sunt vre-o 50. Instrucţiunea se face cu bun succes, căcĭ vre-o 5—7 şcolarĭ de aicĭ, carĭ cercetéză acum şcolile medii din Braşov, sĕ disting atât prin inteligință, cât şi prin diligință şi bună purtare. E regretabil însĕ, că nu se duc atâţia câţĭ ar

au tăcut pănă acuma, ci vrea ca acești becisnici păcătoși sĕ strige în dietă în gura mare contra „agitatorilor românĭ“, sĕ strige, că aceștia amăgesc poporul și despre popor sĕ dică acești slugoi, că este mulțumit pănă după urechĭ cu constituția și cu legile unguresci și ei înșiși sĕ strige, că ard de dorul de-a se turci cu tótă „rubedenia“ lor, cu fiiĭ, frații, cumnații și nepoții lor, cu cățĕl și cu purcel.

Ce-i drept o s'o aibă cam greu „fratyele“ Csokán sĕ țină vorbirĭ unguresci în dietă, fiind-că în timpul cât a petrecut cu studiile lui în Pesta, n'a putut învĕța cum se cade limba ungurésca, din care causă se dice, că odată a și mâncat o trântélă la esamen.

Dér nicĭ meșterul sĕu Banffy nu-i tocmai orator mare de spăriat, deși limba ungurésca e limba lui natală; adese-orĭ i-se împedecă limba și i-se încurcă ițele vorbirei, dér atuncĭ el iute o taie și o întórce pe șléul lui. De ce sĕ nu fi învĕțat și Csokán ceva dela el?

Destul, că *a derék Csokán* va trebui sĕ-și jóce rolul ce i-l'a croit stăpânu sĕu pănă la sfîrșit, și credem, că nu ne înșelăm când dicem, că acest om cu puțină carte și cu multă vicleniă *a pus chiar preț* lui Banffy pentru mamelucia sa și se va fi legat, că, fără genă de sintaxa ungurésca, *va da cu măciuca în partidul național român.*

Cine scie, ce aspirațiunĭ mai are „marele învĕțat“, burduf de carte, dela Năsĕud, căcĭ ni-se scrie, că pe acolo, ca și pe la Pesta, se vorbesce, că ar aspira chiar la catedra de limba română dela universitatea din Pesta.

Vedețĭ dér, că nu-i tocmai așa de modest „fratyele“ de cruce al lui Banffy, și așa dér ne putem aștepta dela el la tóte năsdrăvăniile. Nu ne îndoim, că e gata orĭ și când sĕ se facă în înțelesul adevĕrat al cuvântului ciocan în mâna lui Banffy.

Și ca sĕ nu ni-se dică, că vorbim numai așa în vênt fără nicĭ un temeiŭ, spunem cetitorilor noștri, că ciocănéla, ce are de scop sĕ dĕrîme pănă la pământ zidul partidului nostru național, a început'o deja „fratyele“ cel cu ismene largĭ Beleș. Acest mameluc, care a făcut deja slujbă mai multor miniștri-presidențĭ, nu și-a deschis gura 15 anĭ și mai bine. Acum de-odată în cercul electoral al Radnei, unde póte că a vorbit unguresce, ca sĕ-l audă Ungurii de acolo, se face vitéz și dă cu măciuca în partidul poporal catolic; dér nu se opresce aicĭ, ci își învêrte măciuca, ca sĕ lovéscă și în *„agitatorii poporului român“.*

Mai trebue sĕ spunem, că asta a făcut'o numai la poruncă, căreia trebue sĕ i-se supună, după-ce a primit odată paralele jidovescĭ ale lui Banffy?

Lui îi vor urma, negreșit, și ceilalțĭ pĕcătoșĭ, carĭ s'au legat lui Banffy așĭ batjocuri națiunea, înjurând și insultând pe luptătorii ei și cei ce nu se vor lega, séu altfel nu vor oferi destule garanții, că pot sĕ facă slujba așteptată, nicĭ că vor eși la alegerĭ. Pe aceștia, Banffy, îi va delătura, punêndu-le contra-candidațĭ. Așa i-s'a întêmplat lui Goldfisch la Ceica, așa lui Fășie Todor în Beiușiŭ, unde i-s'a pus contracandidat un alt Armén, faimosul Algi.

Așa-déră candidații cei ce în imboldul tinereței lor ard de dorul de a face slujbă activă lui Banffy vor trebui sĕ i-se lege și sĕ i-se dea legațĭ de mânĭ și de picióre.

Acésta va fi gloria activistă, ce așteptă pe desertorii din șirurile combatante ale poporului român. Dér sĕ vedem și pe ceilalțĭ „eroi“ ai tineretului, carĭ ard de dorul activității.

Ese la ivélă mai întâiŭ „feciorul popii“ dela Voila. Acesta, după ce a luat în bătaie de joc interesele solidarității nóstre naționale, a avut în periodul din urmă rolul de fătărĕu, mergênd aci cu guvernamentalii, aci cu dissidenții lor, aci cochetând cu kossuthiștii, carĭ îl învredniceau pentru fiă-care compliment ce li-l făcea cu câte un „éljen“.

Despre acest candidat de ocasiune a străbătut aicĭ faima, că ar fi intrat în tocmélă cu Jidanul milionar Krausz din Pesta, ca sĕ-l ajute a fi ales deputat într'un cerc electoral român din țéra Oltului. Se mai spune, că ar fi vêndut chiar cercul sĕu electoral Jidanului pentru 20,000 fl. și el, feciorul popii, se aruncă acum pe alt cerc, puindu-șĭ candidatura în contra lui Mikszáth. Inregistrăm faima acésta așa cum ea este lățită, și precum și-a aflat ecoul în foile unguresci; am dori însĕ, ca ea sĕ nu se adeverésca, căcĭ prea ar da de batjocură pe foștii sĕi alegĕtorĭ, carĭ l'au ales contra lui Ullman în speranță, că nu va da mâna cu Jidovii, plaga poporului din țéra Oltului.

Mai este încă numit între candidații aprinșĭ de dorul activității și Aurel Simon, farmacist. Despre acesta se spune, că pe când studia nu era privit de tinerime ca Român rĕu. Foile maghiare povestesc, că ar voi sĕ candideze ca *deputat naționalist cu programul lui Banffy.*

Asta ar însemna, că acest farmacist, vai de el, ar umbla sĕ învenineze și el causa română atât de mult prigonită și urgisită.

Ĕtă prototipul acelor „tinerĭ“, carĭ se îmbuldesc la óla cu carne a lui Banffy și soțĭ de dorul cel mare al activității.

Acești „tinerĭ“ represintă pĕcatele vechĭ ale celor slabĭ de ânger și pierduțĭ, carĭ alérgă rĕtăcind după câte un os de ros, uită de îndatoririle lor către poporul, din care s'au născut și se fac într'un fel séu altul uneltele dușmanilor, toporisce la securea, cu care aceștia vor sĕ taie rădĕcina vieței nóstre naționale de sine stătătóre în acest stat.

Nu! Acești „activiștĭ“ nu sunt, nu pot fi nicĭ o clipită măcar espresiunea tineretului nostru, care pórtă cu sfințeniă în sînul sĕu idealul sfânt al nisuințelor nóstre de libertate națională!

Oprirea conferenței din Sibiiu.

Incă de adĭ sĕptămână d-l Dr. Ioan Rațiu a făcut arătare la primăria orașului Sibiiu cu graiŭ viu, că a convocat conferența generală electorală a alegĕtorilor românĭ, pe diua de 24 Octomvre în Sibiiu.

Pentru a împlini tóte formalitățile prescrise, Miercurea trecută d-l Dr. Rațiu a comunicat primarului în scris arătarea pe lângă ordinea de di stabilită pentru conferență:

Ĕta actul arătării:

Onorate Domnule Primar!

Pe 24 Octomvre n. 1896 am convocat conferența generală electorală a alegĕtorilor românĭ, despre ce v'am fost avisat deja verbal. Acum am onorul a vĕ aclude ordinea de di stabilită pentru acea conferență.

Sibiiu, 21 Octomvre n. 1896.

Dr. I. Rațiu.

Ordine de di

pentru conferența generală electorală a alegĕtorilor românĭ din Transilvania și Ungaria, ce se va ține Sâmbătă, la 24 Oct. n. 1896, la 10 óre a. m. în Sibiiu.

1. Deschiderea ședinței prin domnul Dr. Ión Rațiu.
2. Constituirea biroului: alegerea unui președinte, vice-președinte și a doi notarĭ.
3. Raportul comitetului electoral central despre ultima sesiune.
4. Atitudinea alegĕtorilor românĭ față de alegerile dietale.
5. Alegerea unei comisiunĭ de 30 pentru compunerea unui proiect de concluse.
6. Votarea concluselor și alegerea unui comitet pentru esecutarea lor.
7. Inchiderea ședinței.

Dr. Ión Rațiu.

Joi pe la 11 óre a. m. d-l Dr. Rațiu a primit dela primăriă actul oficios, prin care se anunță oprirea.

Ĕtă-l:

Nr. 125/896—pres.

Onoratului Domn

Dr. Ioan Rațiu, advocat, Loco.

Cu privire la însinuarea verbală, ce ai făcut'o d-ta, — pe lângă predarea „unei convocărĭ“ tipărite — că adecă intenționezĭ a convoca în Sibiiu, pe 24 l. c. la o adunare generală electorală pe alegĕtorii de limbă română din Ardél și din părțile ungurene, respective pe bărbații de încredere exmișĭ, de aceea am onóre a te încunosciința, că *nu sunt în posiția de a puté concede ținerea acestei adunărĭ.*

Motivele acestei oprirĭ: de o parte împregiurarea, că alegĕtorii chemațĭ la adunarea amintită mai sus se grupéză, nu după cercurĭ de alegere, ci *după naționalitate,* ceea ce s'a declarat deja ca neadmisibilă încă în resoluția mea din 11 Maiŭ, nr. 56/1896 pres. dată în chestia convocărei intenționate a adunărei alegĕtorilor românĭ pe 15 Maiŭ 1896;

de altă parte împregiurarea, că sunt convocațĭ nu direct alegĕtorii dietalĭ, ci bărbații de încredere aleșĭ de aceștia formézá o procedură, care stă în contradicere cu §-ul 104 (art. de lege XXXIII din 1874). al legii electorale și astfel și prin acésta se motivéză oprelișteа.

Domniei-Tale îțĭ stă în drept a face în decurs de 8 dile, la vice-comitele comitatului, recurs contra acestei hotărîrĭ.

Sibiiu, 21 Octomvre, 1896.

Drotleff m. p.
primar.

Revistă politică.

Românii bucovinenĭ și alegerile. In fața viitórelor alegerĭ comunale din Austria, dela carĭ depind fórte mult alegerile pentru senatul imperial și pentru dietă, și în fața stărilor politice generale din Bucovina, *„Gazeta Bucovinei“* a scris un ciclu de articole întitulat *„La situațiă“*, dintre carĭ cel din urmă articol finesce astfel: „Intrégă acțiunea nóstră în luptele politice — în mod esențial se deosebesce de lupta partidelor strict politice. Noi nu suntem numai un partid politic, ci în primul loc un partid *național.* Prin urmare și lupta nóstră în multe privințe are un caracter special. Ea are scopul de a restabili o stare normală de lucrurĭ într'o situațiă abnormală. Lupta nóstră e cu mult mai înaltă, mai complicată și pune în chestiune interese de ordine fórte diferite. De aci urméză, că membrii partidului nostru politic-național au un punct de radim într'un ideal cu mult mai înalt și mai stabil. Noi,

---

trebui, mai departe la învĕțătură. Asta vine de acolo, că între împregiurările de adĭ ómenii nu prea au încredere în aceea, că copiiĭ lor se vor ferici cu școla în țéra acésta.

Parochia Vlădenĭ sĕ ține de tractul protopresbiteral al Branului, care a avut în fruntea sa ómenĭ ca Bratu Baiu și Ión Mețianu, despre carĭ mai adese-orĭ a fost amintire. Dela 1884 încóce este protopop Traian Mețian cu reședința în Zĕrnescĭ.

Averea bisericii și a școlei este administrată de epitropia și comitetul parochial, după ultima socotélă ea este de 3248 fl. 97 cr.

Averea acésta a câștigat'o biserica mai ales prin donațiunile credincioșilor sĕi. Cinste și laudă astorfel de creștinĭ.

Salariile funcționarilor.

Pănă mai de curênd, salariile funcționarilor în proporțiune cu serviciile lor erau de tot micĭ, căcĭ comuna nu era în stare a suporta greutățile; îndată ce se îmbunetăți posițiunea materială a locuitorilor, începură a ridica și salariile astfel, ca astădĭ toțĭ funcționarii primesc salariile lor, cei bisericescĭ din casa bisericei și dela popor, și cei comunalĭ din cassa comunei, și anume:

I. *Preotul:* 1) Din fondul bisericei anual suma de 180 fl.; 2) dela 330 familii a 50 cr. — 165 fl.; 3) dela 20 familii veduvite á 25 cr., — 5 fl.; 4) dela 50 boteze á 30 cr. — 15 fl.; 5) dela 10 cununii á 4 fl., — 40 fl.; 6) dela 15 morțĭ marĭ á 4 fl., — 60 fl.; 7) dela 5 morțĭ peste 7 anĭ á 3 fl., — 15 fl.; 8) dela 20 morțĭ sub 7 anĭ á 1 fl. 50 cr. — 30 fl.; 9) dela pământurile bisericescĭ circa 50 fl.; 10) dela alte venite stolare circa 40 fl. Suma 600 fl.

II. *Cântărețul:* 1) dela 330 familii á 20 cr., — 66 fl.; 2) dela 20 familii veduve á 10 cr., — 2 fl.; 3) dela 15 morțĭ marĭ á 1 fl., — 15 fl.: 4) dela 25 morțĭ micĭ á 30 cr., — 7 fl. 50 cr.; 5) dela sfeștanii marĭ și alte servicii 9 fl. 50 cr. Suma 100 fl.

III. *Invĕțătorii* primesc din partea bisericii fiesce-care salar fics de 300 fl.

IV. Dintre funcționarii comunalĭ: Notarul 400 fl. la an, Primarul 80 fl. la an, Vice-primarul 20 fl. la an, Cassarul 60 fl. la an, Colectorul 60 fl. la an, Vice-notarul 20 fl. la an, 3 consilierĭ câte 10 fl. — 30 fl. la an.

Starea economică și socială.

1. *Ocupațiunea locuitorilor.* Afară de lucrarea cea sêrguinciósă a pământului lor restrêns și puțin roditor Vlădărenii au fost în trecut ca și acum silițĭ sĕ-șĭ caute cele de lipsă pentru traiu și pe alte căi, anume ca economĭ de vite, negustorĭ, meseriași dela țéră, cărăușĭ și ca servitorĭ. In Vlădenĭ se produce sĕcară, orz, ovĕs, cucuruz, picioicĭ, apoi fasole, napĭ. Prin grădinĭ sunt legumĭ și puține póme. Pădurea câtă e, este tótă de fag.

Că economii de vite s'au ridicat în timpul din urmă este de a se mulțămi regulilor celor bune de pășunit, precum și îngrijirei de vite de prăsilă de o rassă mai bună. Ei țin mai ales vite cornute și porcĭ, éră cai și oi au mai puține. Acum avem în sat cu totul 1141 vite marĭ cornute, 221 vite micĭ cornute, 300 porcĭ, 110 cai. Pe lângă casă mai țin ómenii găinĭ, rațe, gâsce, curcĭ. Prin vale se află peștĭ și racĭ. In pădurĭ se află și fiară sĕlbatice, mai ales porcĭ sĕlbaticĭ se află mulțĭ prin pădurile din apropiere încât nu e lucru mare, ca preumblându-te sĕ te întîlnescĭ cu cârdurĭ mai marĭ.

Mai sunt și lupĭ, urșĭ, vulpĭ, viezurĭ, căprióre, iepurĭ, rațe ș. a. — Până la facerea drumului de fier, Vlădărenii se susțineau mai ales cu cărăușia și cu negoțul. Ei duceau mărfurile comercianților din Brașov cu deosebire pe la Bistrița, Deșiu, Gherla. Cărau fier de pe la Huediu, Trăscău și chiar de pe la Dorna din Bucovina, apoi sare dela Parajd, petrii de móră dela Ciceu ș. a. Cu o cale făceau înși-șĭ negoț cu păsat, graț (Gerste), pesce din România, vin dela Mediaș, brânză, uleiu, óle, luminĭ, fețe de perină, bete, brâne etc. Erau bine cunoscuțĭ prin tóte țĕrile locuite de Românĭ.

Ca meșteșugarĭ își pregătesc ei singurĭ diferitele unelte de economiă, precum carĕ, róte, róbe, scărĭ, scaune, lopețĭ, forme de țigle. Sunt și vre-o patru zidarĭ. Femeile fac pânză, pănură, lepedee, fun-

ca partid, luptăm pentru afirmarea *drepturilor la esistență națională* și la o viéță démnă și respectată a unui popor întreg. Nu avem în lupta nóstră simple desiderate, carĭ ar privi organisarea cutărui detail al vieții nóstre comune; pe deasupra tuturora noi avem un principiu, un drept natural, care pe toțĭ ne chémă la un loc și ne obligă sĕ lucrăm cu stăruință și cu onestitate pentru realisarea acestui principiu: *Suntem Românĭ și ca atarĭ voim sĕ rĕmânem*, și datorĭ suntem cu toții sĕ luptăm contra tuturor acelora, carĭ ne contestă séu tind sĕ ne răpéscă ceea-ce constitue caracterul nostru *național-românesc.*

*

Goluchowski asupra situației politice. Ministrul de esterne austro-ungar, contele Agenor Goluchowski, după cum se depeșéză din Viena, a sosit acolo alaltăerĭ din concediu. Fiind întrebat de către un cunoscut al sĕu asupra situației politice europene, Goluchowski rĕspunse, că acésta e deplin mulțămitóre și nu e témă de nicĭ o încurcătură.

*

Esistă alianță ruso-francesă? *Wirchow*, cunoscutul învĕțat german, fiind întrebat de diarul frances „Figaro“ asupra alianței franco-rusescĭ, rĕspunse următórele: „Nu sciu décă esistă în realitate o alianță; în Germania se cam crede, că alianța, décă s'a încheiat, e îndreptată contra Germaniei. In tot casul însĕ ar fi lucru nebun, când Francia n'ar conlucra la pace“. Invĕțatul italian *Lombroso* se esprimă astfel: „Entusiasmul din dilele trecute al Francesilor dovedesce, că Francia numai după nume e republicană, ér în realitate e *birocartă* și *militară*“.

*

Disolvarea Sobranjei bulgare. Alaltăerĭ ministrul președinte bulgar *Stoilov*, după un consiliu ministerial presidat de domnitor, a obținut dela principele *Ferdinand* învoirea, ca dieta țerei, numită Sobranja, *sĕ fiă disolvată.* Se asigură, că și în Bulgaria e aprópe chiar așa de încurcată starea politică ca și în Serbia, și nu se póte prevedé de loc ce constelațiunĭ vor mai urma în țéra, peste care au trecut atâte năapstii.

*

Reforme în Persia. *Șachul* Persiei are voința firmă de-a introduce reforme radicale în Persia. Astfel de curênd a dat un Ferman, în care înainte de tóte interdice strict vinderea și cumpărarea de demnitățĭ. Mai încolo se dispune în Ferman, ca pe viitor funcționarii de stat sĕ priméscă toțĭ lefurĭ regulate dela erar și sĕ renunțe cu totul la venite laterale. Primirea de darurĭ va fi strict pedepsită. Fermanul acesta s'a cetit în tóte moșeele (bisericile) Persiei, pentru ca sĕ ajungă și la cunoscința poporului.

Oprirea adunărei dela Brașov.

Adunarea alegĕtorilor românĭ din Țéra Bârsei (Brașov și comitat), ce fusese convocată pe Joia trecută la 2 óre după amédĭ aicĭ în Brașov, avea sĕ fiă, fără îndoélă, una din cele mai frumóse și mai bine cercetate. Se luaseră de timpuriu mĕsurĭ, ca adunarea sĕ fiă cercetată de alegĕtorii românĭ din tóte satele acestui comitat, carĭ în frunte cu bravii lor conducĕtorĭ, preoțĭ și mirenĭ, se și presentară în numĕr fórte mare. Diua încă era bine alésă, căcĭ fiind tocmai di de têrg, Românii dela sate îșĭ întocmiseră așa lucrurile, ca sĕ ia parte și la adunare și sĕ-șĭ isprăvéscă și alte afacerĭ.

Tóte erau în ordine. Adunarea era insinuată la poliția în timpul prescris de lege ér căpitanul poliției a și făcut cunoscut în scris D-lui Dr. Aurel *Mureșianu*, ca convocator al adunărei, că **adunarea se póte ținé.**

Acésta s'a întêmplat Joi cam pe la 11 óre înainte de amédĭ. Inainte de 2 óre plecarăm cu toții la adunare. Sute de alegĕtorĭ se aflau deja postațĭ înaintea „Otelului Central Nr. I“, așteptând sĕ li-se deschidă sala, ér alții se vedeau venind pe strade în grupurĭ numĕróse. Ajunșĭ însĕ la localul adunărei, ne pomenim, că căpitanul poliției însoțit de mai mulțĭ polițiștĭ ni-se pune în cale și *ne opresce de-a intra, vestindu-ne*, că **adunarea e oprită,** pe cuvênt, că **„nu pot fi ertate adunărĭ conchiămate după naționalitățĭ“.**

Va sĕ dică același căpitan al poliției, care cu 3 óre înainte *pe basa legei* dase în scris voiă de-a se ținé adunarea, acum vine și spune, că adunarea nu este permisă. Căpitanul primise adecă poruncă dela fișpan sĕ opréscă adunarea, ér fișpanul se vede, că încă a primit tocmai atuncĭ vre-o telegramă dela Budapesta, căcĭ altfel el ar fi putut sĕ opréscă mai dinainte adunarea, ér nu tocmai în momentul când ómenii erau sĕ între în sală.

Din tóte se vede, că autoritățile când e vorba de Românĭ *nu lucréză după lege*, ci *după poruncile brutale și ilegale ale miniștrilor.*

Românii au rĕmas, se'nțelege, fórte amărîțĭ și indignațĭ. Pentru a arăta, că ei nu vor sĕ se abată dela causa națională de frica luptei, erupseră cu toții în puternice strigărĭ de „sĕ trăéscă“ la adresa D-lui Dr. A. Mureșianu ca convocator al adunărei, după care apoi mulțimea s'a împrăștiat.

Au mai fost oprite și adunările alegĕtorilor românĭ dela Bistrița și Sibiiu. La Bistrița încă a fost oprită adunarea tocmai în momentul din urmă, când alegĕtorii erau adunațĭ.

Intrunirea cluburilor electorale.

Indată după convocarea conferenței naționale, ce avea sĕ se întrunéscă astădĭ, în 12 (24) Octomvre, la Sibiiu, cluburile electorale române din tóte unghiurile țĕrei s'au pus în mișcare, convocând pe alegĕtorii românĭ la adunărĭ pentru a-șĭ alege delegațĭ pentru conferență și a-șĭ reorganisa cluburile.

Astfel în sĕptĕmâna acésta n'a fost di, în care sĕ nu fi primit cu mulțimea scrisorĭ și dărĭ de sémă despre decursul adunărilor cluburilor nóstre electorale mai din tóte comitatele. Chiar și acum ne sosesc continu rapórte despre decursul adunărilor alegĕtorilor românĭ. Așa, de esemplu, mai în urmă am primit scire despre adunarea alegĕtorilor românĭ din Câmpenĭ, carĭ au ales ca delegațĭ pentru conferență pe dnii: Dr. *Span* și Dr. *Chirtop.*

La *Dicio-Sântmărtin* s'a ținut adunarea clubului în 21 Octomvre, fiind aleșĭ ca delegațĭ pentru conferență pentru cercul D.-St.-Mărtinului dnii: Vasilie *Zehan* adv. și Nicol. *Todoran*, protopop, ér ca suplențĭ dnii: Iacob *Macaveiu* protopop și I. *Horșia*, adm. protopop. în Bia, ér pentru cercul Bălăușer: Dr. D. *Pop* adv. în Brașov și Flaviu Sterca *Șuluțiu* administrator domenial în Vidraseu, ca suplențĭ: P. *Nirăștean* preot în Ernut și V. *Muntenescu* preot în Boziaș. Clubul s'a reconstituit alegêndu-se ca președinte V. *Zăhan* adv., vice-președințĭ: S. *Caluțiu* și *Flaviu Sterca-Șuluțiu.*

In cercul *Comloș-St.-Ana* au fost aleșĭ delegațĭ dnii preoțĭ: Const. Popovicĭ din Comloș și Aug. *Beleș* din Simand, ér suplențĭ: I. Iercan din Șiclău și G. Furic din Oțlaca.

La *Mediaș* au fost aleșĭ delegațĭ: Dr. *Ivan*, *Racoța* și I. *Moldovan* pentru cercul Mediașului; On. *Tilea*, D. *Moldovan* și Șandru pentru cercul Sighișórei; Nicol. *Mircea* protopop și adv. Hărșan pentru cercul Cohalmului; P. *Piso*, P. *Popescu* și Z. *Ganea* pentru cercul Agnitei.

La *Sebeșul-săsesc* s'au ales: Sergiu *Medean* și Zevedeiu Murĕșan.

La Orăștiă s'au ales: Dr. I. *Mihu* și Dr. A. *Muntean*, ér ca suplențĭ: Dr. S. *Moldovan* și A. Barcian.

La *Morlaca* s'au ales: Ioan *Pop* din Morlaca și Fl. *Hajdeu* din Sebeș.

Despre decursul adunărei dela Deș primim următorul:

PROTOCOL

luat în conferența alegĕtorilor românĭ din comitatul Solnoc-Dobêca, ținută în Dej, în 23 a lunei Octomvre 1896.

De față fiind d-nii: Dr. Teodor Mihali adv., Dionisiu Vajda, Alesandru Vajda, Eliă Centea, Ioan Goron, Const. Voga, Greg. Pușcariu, Gavr. I. Moroșan, Ioan Neamțu, Ales. Ghelner, David Deac, Petru Mureșan Șireganul, Vartolomei Sighiarteu, Ales. Avram, Teodor Tamaș al Popii, Pompeiŭ Făgărășan, Teofil Moldovan, Ioan Deac, Zorobabel Perhaița, Gavril Mica, Ștefan Bojor, Pavel Munzat, Ștef. Pitiș, Nic. Orian, George Pura, Vas. Bujor, Ioan Tătar, Nicol. Punduș, Nicol. Checedi, Maftei Mester, Daboc George, Ioan Tranduș, Dumitru Dobocu, Petru Pura, Vas. Tamaș, Clement Barbul, Simion Rus, Pintea N. și mai mulțĭ alegĕtorĭ din tóte cercurile electorale.

Unul dintre convocătorĭ, August Munteanu, deschide ședința la $10^{1}/_{4}$ óre înainte de amédĭ.

Presintă scrisórea primarului din Dej din 20 Octomvre 1896 Nr. 7308 prin care acel d. primar *ia act despre conferență și* **permite ținerea ei cu întreg programul insinuat.**

Presintă mai departe o altă scrisóre a aceluiaș d. primar din 21 a lunei Octomvre, prin care **interdice pertractarea punctului 3 din programă** *(alegerea bărbaților de încredere pentru conferența din 24 Octomvre a. c. dela Sibiiu).*

După acesta se constitue biroul, proclamându-se de președinte August *Munteanu* ér de notar *Matei Pop;* de verificătorĭ Simeon *Rusu* și Alesandru *Avram*, carĭ ocupă funcțiunea.

Luându-se la desbatere obiectele din program. La punctul prim conferența enunță:

Considerând, că împrejurările, carĭ ni-au impus și până acum resistența pasivă, nu s'au schimbat, conferența în situațiunea presentă *nu află consult sĕ facă candidare de deputațĭ pentru dietă și decide* **pasivitate absolută a alegĕtorilor românĭ.**

Punctul 2 din programă:

Alegĕtorii românĭ din comitatul Solnoc-Dobâca autoriséză pe d-nii: Mihaiŭ Baciu, David Deac, Alexandru Ghelner, Constantin Jiga, Ioan Mureșan preot, Dr. Teodor Mihali, August Munteanu, Ioan Neamțu, Ioan Oltean, Gregoriu Pușcariu și Dionisiu Vajda, ca în timpul cel mai scurt sĕ elaboreze un proiect de organisare a clubului, conform programului din 1881 și sĕ representeze în tóte direcțiunile în acord cu representanții celorlalte cluburĭ după cea mai bună a lor sciință și consciință clubul Solnoc-Dobâca al partidului național român. Biroul clubului se întregesce și se aleg: de v.-president: Dr. Teodor *Mihali*, de notar substitut: Dr. Alesandru *Cheresteșiu.*

Biroul astfel întregit are datorința sĕ comunice alegĕtorilor în cerc cât se póte de estins conclusul de sub punct I., și sĕ stărue numai decat pentru împlinirea lui.

Asemenea va lucra la timpul sĕu pentru împlinirea conclusului nr. II.

Ne mai fiind alte obiecte de pertractat, conferența se închide la $12^{1}/_{2}$ óre.

August Munteanu m. p. president. *Mateiŭ Pop* m. p. notar. S'a verificat: Dej, la 22 Octomvre 1896. Simeon *Rusu* m. p. membru verificător, Alessandru *Avram* m. p. membru verificător.

*

durĭ, pânzăturĭ, cretințe, brâne, brodării altițe, pumnișorĭ ș. a. Țiganĭ, carĭ de regulă suplinesc prin satele nóstre clasa meseriașilor, sunt numai 4 gazde de ferarĭ, avênd casă de pétră. Măturarĭ, lingurarĭ nu se află la noi în sat. In timpul din urmă au început ómenii sĕ-șĭ dea copiiĭ sĕ învețe meșteșugurĭ prin oraș în Codlea și în Brașov, unde avem 5 băețĭ.

Tóte isvórele de câștig amintite însĕ între împrejurările grele de astădĭ nu sunt de ajuns, ca sĕ le acopere lipsurile și apoi sciut este, că drumul de fer le-a luat din mână cărăușiile și negoțul, ce-l puteau face. De aceea au început în numĕr mare sĕ trécă în România, de unde ca muncitorĭ harnicĭ în decursul verei trimit acasă o mulțime de banĭ. Acest câștig 'i-a rĕsplătit destul de bine pentru cărăușia de altfel cu multe aventurĭ împreunată. Starea materială a Vlădărenilor nu e nicĭ decum mai rea ca în trecut.

2. *Datinele și obiceiurile* Vlădărenilor sunt cam tot un fel cu ale Românilor din celelalte sate din apropiere la nuntă, înmormêntărĭ, sĕrbătorĭ etc. La nuntă avem de a însemna, că mai întâiu sĕ face pețitul prin aceea, că ginerele îșĭ trimite solii, carĭ sĕ céră mâna fetei și sĕ se înțelégă cu părinții ei cu privire la zestre, adecă sĕ facă tocmelele. După-ce se înțeleg cum sĕ cade, sĕ face logodna de regulă la casa preotului.

In preséra dilei de cununiă, adecă Sâmbĕtă séra sĕ adună nuntașii ca sĕ-șĭ petrécă la casa mirelui și a miresei. Cu ocasiunea acésta mirele însoțit de 2—3 feciorĭ *merge cu punga* la mirésă, căreia îi dă o turtă și o pungă, semnul cinstei și al avuției. A doua di, Dumineca diminéța după ce ese dela biserică, mai întâiu sĕ duce nașul la casa mirelui și de-acolo la casa miresei, unde sunt multe fete adunate. O pune pe mirésă în celar, o acopere cu un țol, ca sĕ o găséscă mirele și sĕ o alégă dintre celelalte, nelăsându-l sĕ între de-odată la dênsa. De aci cu lăutarii în frunte merg cu toții la biserică, unde se face actul cununiei. Dela biserică se duc cu mirésa la casa mirelui. Apoi se începe ospĕțul și petrecerea fiind unii nuntașĭ la casa mirelui, alții la a miresei. Toțĭ nuntașii se întêlnesc numai când merg cu *terfele* (darurile) la casa mirelui. Aicĭ fiă-care dăruesce prin preot pe tinerĭ și apoi se pun cu toții la masă și-șĭ petrec în modul cel mai plăcut. Cu deosebire nașul se bucură de mare trecere înaintea nuntașilor. După dar din partea miresei se cinstesce unul cu doi colacĭ și douĕ găinĭ jipuite și cu óuă ferte. El încă face cinste la feciorĭ cu câte un colac. A doua di érășĭ se adună nuntașii și merg pe *calea mare* dela mirésă la mire și érășĭ se fac din partea rudelor miresii darurĭ de bucate, vite ș. a.

Dumineca și în dile de sĕrbătóre (afară de post) ies feciorii cu fetele la joc și-șĭ petrec la cântecul unui lăutar român cu jocul lor național ardelenesc, cu sêrba, brîul și hora; în timpul din urmă au început sĕ jóce și polca. La sĕrbătorile Crăciunului mai de mult îșĭ petreceau feciorii împreună, alegêndu-șĭ doi vătavĭ ca conducĕtorĭ și arangierĭ. Aceștia se îngrijesc de lăutarĭ, și mergênd dela gazdă la gazdă ca sĕ le chieme la petrecerea lor, erau dăruițĭ cu colacĭ, carne și banĭ. Tóte mâncările și bĕuturile le adunau la o gazdă, unde îșĭ țineau petrecerile. Acuma însĕ îșĭ petrec numai cu jocul la Pascĭ, a treia di, fetele obicĭnuesc a cinsti pe feciorĭ cu ouĕ roșii.

La Crăciun și la anul nou umblă colindătorĭ și irodĭ. Se obicĭnuesce, că străjărul, care e de rênd nóptea, anunță ómenilor timpul, dicênd: „Audițĭ, ómenĭ bunĭ, și hodinițĭ, că în sate e pace și césul a bătut dece (douĕ-spre-dece, douĕ). — Mai înainte era obiceiul, că în séra de Pascĭ feciorii din satele vecine umblau sĕ fure tóca din turnul bisericii. De aceea se adună tinerimea, ca sĕ o pădéscă. Unii făceau focul în curtea bisericii, alții nóptea întrégă sunau tóca, ca sĕ nu o pótă fura. Décă totușĭ sĕ întêmplă sĕ o fure, atuncĭ numai așa o putéu căpĕta înapoi, décă dedeau atâtea ouĕ roșii, câte trebuiau, ca sĕ pótă încunjura tóca cu ouĕ. Acest obiceiu fu sistat pe la 1810 de părintele Balcăș. — De însemnat sunt și *ședĕtorile*, în carĭ îșĭ petrec o parte a nopților celor lungĭ de iérnă cu istorisirea poveștilor celor frumóse și a glumelor, ce atât de mult caracteriséză aceste întrunirĭ sociale ale poporului nostru.

Despre decursul adunărei din *Turda* ni-se scrie:

In adunarea de adî a alegĕtorilor Românî din cercurile de alegere al *Turdei* și al *Vinţului de sus* (Felvincz) s'au ales de representaţî pentru conferenţa electorală generală a alegĕtorilor românî din Transilvania și Ungaria, convocată pe 24 Octomvre n. c. la Sibiiu, Dnii Dr. Ioan *Raţiu* și Silvestru *Moldovan* pentru cercul Turdei, ér Dr. George *Popescu* și Iuliu C. *Vlăduţiu* pentru cercul Vinţului cu unanimitate.

După cum a fost convocarea cam în pripă, au luat parte alegĕtori în numĕr destul de frumos.

Din vorbirile-program ale lui Wlassics și Berzeviczy.

Ministrul ungar de culte și instrucţiune publică, *Dr. Juliu Wlassics* îșî ţinù Lunia trecută vorbirea sa program în Ciacaturn. In vorbirea sa ministrul Wlassics dise între altele următórele:

Pe terenul instrucţiunei în școlele medii, după-ce *marea reformă, idea unificarei școlelor medii, nu se póte realisa*, mĕ ocup cu *modificarea planului de învĕţămĕnt* pentru acele școle. Pe terenul instrucţiei în școlele poporale am început a lucra la *revisiunea legii privitóre la școlele poporale*, și mĕ ocup mai ales cu *reforma școlelor comunale* precum și cu ridicarea nivelului preparandiilor.

Cred că din activitatea mea de până acum aţî putut vedé, iubiţî concetăţenî, că nisuinţa mea a fost tot-déuna a crea o *instrucţiune publică unitară, naţională*. Cultura nóstră trebue sĕ fiă cu totul *naţională și maghiară*. Dér nimenî sĕ nu mĕ înţelégă rĕu. Noi nu voim (?) sĕ asigurăm superioritatea rassei nóstre prin *propagandă volnică și prin mijlóce artificiale*. (Șiretul — R.) Fiă-care pagină a esistenţei nóstre de 1000 anî dovedesce, că noi nicî-odată (??) *n'am închis pentru nicî o naţionalitate aerul curat al libertăţii*. Din potrivă voim sĕ dăm putere morală și spirituală *culturei altor rasse*.

In ce privesce *regularea venitelor preoţilor* romano-catolicî și *greco-catolicî*, am luat mai multe disposiţiunî. Am început, în înţelegere cu episcopatele, la conscrierile venitelor, și conscrierea acésta va forma basa, pe care se va resolva nu numai așa numita cestiune a *congruei*, ci și cestiunea patronatului, venitele stolare, lecticaliele și *rugalerea parochiilor greco-catolice* etc. Fiă-care preot, care va absolva un institut teologic mai înalt, după trei anî va avé un venit de cel puţin 600 fl., ér după dece anî un venit de cel puţin 800 fl.

Se înţelege că, pe lângă respectarea autonomiei bisericilor, legea va trebui sĕ ofere garanţii în tóte direcţiunile, așa ca acei preoţî, carî ar comite delicte contra statului séu contra moralităţii, sĕ-șî pérdă ajutorul dela stat.

Fostul secretar de stat *Albert Berzeviczy* în vorbirea sa ţinută alaltăerî înaintea alegĕtorilor din cercul VIII al Budapestei dise cu privire la instrucţiunea publică următórele:

Nu pot aproba prefacerea școlelor poporale în școle de stat, deóre-ce lucrul acesta nu numai că nu se póte duce în deplinire, dér e și periculos pentru pacea confesională, și e și *illiberal*, căcî din drepturile învĕţămĕntului statul nu póte face monopol. *Tendinţele dușmănóse statului* se pot stîrpi din învĕţămĕntul tinerimii prin revisuirea legii privitóre la școlele poporale, și chiar și prin alte mijlóce, fără a renunţa cu totul la conlucrarea confesiunilor tocmai la învĕţămĕntul elementar, de care sunt legate atâte momente sufletescî și de credinţă.

Érăși visite înalte în Sinaia.

Sĕptĕmâna trecută, părechia regală română érășî a avut în Sinaia óspeţî iluștri, adecă pe principele *Leopold* și principesa *Ghizela* de Bavaria.

Sâmbătă în 5 v. c. cu ocasiunea venirei principelui Leopold și principesei Ghisela a avut loc în sala de teatru a Castelului Peleș o mică serată teatrală. Pe lângă Auguștii óspeţî și suitele Lor, au mai avut onóre a fi invitaţî la acéstă serată d-nii miniștri cu dómnele; Esc. Sa d. comite de *Leyden*, ministrul Germaniei, cu personalul Legaţiunei; d. Emil *Ghica*, ministrul ţĕrei la Viena, cu dómna; d. G. Gr. *Cantacuzino*, cu dómna și domnișórele; d-na Marieta Gr. *Ghica*, precum și alte persóne; peste tot 80 invitaţî. Serata durat până la órele $11\frac{1}{2}$, după care Majestăţile Lor, cu óspeţii și invitaţii, au trecut în sala de mâncare, unde era pregătit un bufet; acolo au făcut cerc până la órele $22\frac{1}{2}$, când S'au retras în apartamentele Lor.

Duminecă, în 6 v. c., vremea fiind frumósă, MM. LL. Regele și Regina. AA. LL. RR, Principele și Principesa României, cu Auguștii óspeţî și suitele, au făcut o preumblare pe jos, în munţî, pe valea Peleșului până la stânca „Francisc Iosif“. Au fost invitaţî a lua parte la acéstă preumblare și Esc. Sa d. comite de *Leyden* d-nii *Umbracht* și căpitan de *Claer*. Dejunul s'a luat la stână, sub un umbrar de frundiș. In timpul ospăţului a cântat o bandă de lăutarî, ér cântecele populare și doinele românescî au atras cu deosebire atenţiunea Auguștilor óspeţî.

Séra a avut loc, în sala de musică a Castelului, o serată musicală. Au cântat din gură d-na Zosima *Leria*, d-nii N. B. *Cantacuzino* și *Dall'Orso*. Asemenea d-șóra *Teodori* din piano și d. *Dall'Orso* cu vióra. Serata a durat până la órele $11\frac{1}{2}$, după care Majestăţile lor și invitaţii au trecut în sala de mâncare.

La órele 12 Majestăţile Lor și Auguștii óspeţî S'au retras în apartamentele Lor.

Lunî, în 7 v. c., la órele 10 a. m., Majestăţile Lor, dimpreună cu A. S. R. și I. Principele Leopold și Archiducesa Ghisela, au mers la casarma batalionului 3 vênătorî, unde batalionul aștepta în linie de bătae. M. S. Regele, după ce a trecut pe dinaintea frontului, a dat ordine a se esecuta mânuirea armenilor, focurile și câte-va mișcărî tactice; apoi Majestatea Sa a primit defilarea. După ce au visitat casarma și mănăstirea, au mers de au asistat la schimbarea gardei, unde micul Principe Carol a intrat în front.

La óra $1\frac{1}{2}$, A. S. R. Principele Leopold de Bavaria și Augusta Sa Soţie, A. S. I. și R. Principesa Ghisela au părăsit Sinaia, pentru a-se întórce la Budapesta și Münich. In gara Sinaia se aflau mai multe dómne și un numĕros public, venit pentru a saluta pe óspeţî.

Majestăţile Lor 'I-au însoţit până la Predeal, împreună cu AA. LL. RR. Principele și Principesa României, A. S. I. Marele Duce *Boris Vladimirovitz*, A. S. R. Principele Alfred de *Saxa-Coburg și Gotha*, cu suitele Lor, și Esc. Sa d. comite de Leyden.

După o despărţire din cele mai cordiale, AA. LL. RR. Principele și Principesa de Bavaria au plecat la órele $2\frac{1}{4}$; ér Majestăţile Lor și Principii S'au intors la Sinaia.

SCIRILE DILEI.

— 12 (24) Octomvre.

La cununia principelui moștenitor italian. Principele Nichita al Montenegrului, însoţit de principele Mirco și de princesele Elena și Ana, au sosit alaltăerî în Roma și au fost întimpinaţî la gară de părechea regală italiană și de prinţul moștenitor italian. Principele Nichita sărută mâna reginei, ér principele de Neapole conduse pe mirésa sa, princesa Elena, părinţilor sĕi, carî o îmbrăţișară și sĕrutară. Intre ovaţiunile entusiaste ale poporului adunat la gară și pe strade Suveranii italianî și óspeţii princiarî plecară apoi le Quirinal. Séra s'a dat un prând festiv.

—o—

Supĕrărarea Sĕcuilor. La tămbălĕul milenar, arangiat în Brașov Dumineca trecută cu ocasiunea inaugurărei monumentului lui Arpad pe Têmpa, au venit și vr'o 500 de Sĕcui de prin ţinutul Sân-Georgiului unguresc, în frunte cu fișpanul Treiscaunelor, Iosif Potsa. Sĕrmanii Sĕcui au fost însĕ fórte rĕu primiţî de compatrioţii lor Sașî și Jidanî din Brașov, și se plâng acum în lumea largă asupra modului de tratament rușinos de care s'au bucurat ei aci. Dealtmintrelea étă ce scrie corespondentul din Brașov al diarului „Magyarorszag“ între altele privitor la faptul acesta: „Spre rușinea dreptului și iubirei de ospitalitate, comitetului arangiator din Brașov și fișpanului Maurer li-se póte atribui gloria modernă dela finea secolului 19, că au intunecat sĕrbarea milenară maghiară. Numai de una s'au îngrigit Hiemesch, Gunesch, Lurtz, Kurtz, Jekelius, Zikelius și alţî circumspecţi din comitet, că adecă drumul ce duce dela gară în oraș l'au stropit într'atâta, încât óspeţii pedestri au întrat într'o mare de tină etc.“.

—o—

AVIS. Suntem rugaţî a da loc următórelor: Adunarea generală a societăţei „Progresul“, conchiămată pe lunî în 26 Octom. n. c. din cause neprevĕdute se amână pe *Duminecă în 1 Noemvre* a. c. st. n. în locul, la timpul și cu programul indicat. *Făgăraș*, 22 Octomvre 1896. *Dr. Ioan Șenchea*, președinte; *Ioan Berescu*, secretar.

NECROLOG. **Emil Nemeș**, rigorosant în medicină la universitatea din Clușiu, a rĕposat la 22 Oct. n. c. în etate de 23 anî. 'L jălesce întristatul sĕu tată Alecsandru Nemeș, jude reg. în pensiune, cu soţia sa Elena n. Filipan și alte rudenii. — Fiă-i ţĕrîna ușóră!

Mișcărî electorale.

Ţéra-Oașului, Octomvre 1896.

La noi, în Ţera-Oașului, corteșii ungurescî cutrieră casele omenilor, le făgăduesc marea și sarea numai ca sĕ-i ademenéscă și sĕ le câștige voturile, ca apoi, după ce vor trece alegerile, sĕ-șî pótă bate joc de ei, cum șî-au bătut și până acum.

In 4 Octomvre a venit aicî deputatul de până acum *Chorin Ferencz*, căruia mamelucii guvernamentalî i-au făcut o primire mare la scăldile dela Tur. Toţî Jidanii erau de faţă, ér printre aceștia, durere, și un *numĕr însĕmnat de preoţî și dascălî românî*; unii dintre aceștia au avut nerușinarea de-a se face chiar corteșii lui Chorin, care nu este, decât un Jidan, mameluc al lui Banffy și dușman de mórte al Românilor. Vorbirea lui, rostită în limba maghiară, a fost tălmăcită și pe românesce de popa dela Călineștî *Ambrosiu Berinde*. Ce vor dice óre Românii despre acéstă mătăhală de popă, când vor audi de ticăloșia lui?

Cu ocasiunea acésta s'a dat și un prând, unde de-o parte erau aședaţî Jidanii, ér de altă preoţii și dascălii. Călugĕrul Pásztori Arkád, mai marele mănăstirei Bikszadului, a venit și el la tocană, ospĕtându-se alăturî cu Jidanii. Popa dela Prilog, *Ioan Papp Lemeni*, cu burduhul lui cel mare, ce era plin cu ósele ce le-a ros, umbla printre popor și dicea: „Strigaţî, mĕi, éljen Chorin Ferencz.“

Dér bucuria li-a fost înzadar, căcî în 11 Octomvre din nou au fost chiămaţî ale-

---

3. *Caracterul Vlădărenilor.* Contactul cu Sașii, nĕcasurile, cu carî au avut totdéuna sĕ se lupte, atingerea désă cu lumea din afară în urma posiţiei lor lângă drumul de ţéră atât de umblat și a multelor călĕtorii prin tótă ţéra, în sfîrșit înţelepciunea conducĕtorilor, sunt causele, din carî sĕ esplică firea acestor ómenî de statură mijlocià, musculoșî, închișî la faţă și cu ochî bruneţî: Ei sunt ómenî cu silinţă harnicî și întreprindĕtorî. Astfel, deși mijlócele lor de traiu sunt la aparinţă de tot modeste, totușî mânaţî la tot casul de o mare rîvnă de înaintare și mai ales de ambiţiunea de a clădì, începênd dela 1862 în decurs de trei-decî de anî au fost în stare sĕ cheltuéscă numai pentru zidirea de case și de șurî suma de vre-o 230,000 florenî, afară de cele 36,000 date pentru facerea bisericii și a școlei.

La anul amintit din 348 de case numai 15 erau de pétră cu ţiglă acoperite; adî mai sunt numai 37 de lemn séu acoperite cu paie. Simţul de ordine și de curăţenie încă este înăscut Vlădărénului, ceea ce sĕ póte vedé în tótă întocmirea afacerilor economice, în arangiarea caselor, curţilor și a grădinilor, și în presentarea lor la ocasiunî în public.

Intrând în biserica din Vlădenî, vei vedea pe fiă-care îmbrăcat cum sĕ cade și la sfîrșitul serviciului divin într'o ordine exemplară după stare și etate închinându-sĕ și miruindu-sĕ, încât cu drag sĕ-i tot privescî. De însemnat este gustul lor desvoltat pentru cetitul cărţilor populare, o dovadă despre zelul lor cultural este faptul, că adunarea despărţĕmêntului II al Asociaţiunii transilvane, care s'a ţinut în tómna anului 1894 în Vlădenî, a fost în tóte privinţele reușită, cercetată de mult popor. Vlădărenii sunt ómenî religioșî și cu frica lui Dumnedeu, sĕ feresc de cértă și de gâlcévă. Vecinii Codlenî dic despre ei:

Chiar *smerit* ca Vlădărénul
Nu va fi în vecî Codlénul.

Intr'adevĕr asta este prima impresiă, ce ţi-o fac. Răreorî se întêmplă, ca într'alte locurî, ca pentru o nimica tótă sĕ se bage în judecăţî, în procese cu advocaţî, comisiunî etc. De regulă ei între ei sĕ împacă. Sunt ómenî ospitalî, o însușire comună tuturor Românilor, și darnicî, dovadă multele donaţiunî pentru biserică și școlă. In genere simţul moralităţii le este fórte desvoltat, sunt exemplarî în privinţa acésta. Beţia, hoţia și alte pĕcate de acestea sunt cu totul străine de poporul nostru. Faţă de trecut este acesta un mare progres.

De altfel trăesc și sĕ nutresc bine. Astfel și trupesce Vlădărenii sunt ómenî frumoșî și sănĕtoșî. Contingentul ce-l dau în armată este destul de mare.

Acésta e starea comunei nóstre. Dumnedeu va lumina și în viitor pe cei ce o vor conduce, ea sĕ păzéscă calea cea bună, pe care a apucat, spre fericirea locuitorilor ei și spre binele némului nostru românesc.

Prietinele.

Florica cu Sabina erau prietine bune. Ele cercetau una și aceeașî școlă, erau într'o clasă și — de-órece învĕţau p'o formă de bine — le erau locurile în clasă tot cam lângă olaltă. Opt anî de-a rêndul petrecură dilele la olaltă, până terminară școlele. Atuncî ar fi credut cine-va, că și prietinia lor va înceta, cu atât mai vêrtos, că Florica era fata unui inginer cu stare, ér Sabina era fata unei vĕduve cu prea puţină dare de mână.

Dér nu fù așa. Ele tot prietine bune rĕmaseră, de și starea uneia era atât de depărtată de a celeilalte. Florica, ca fată cu stare, mergea cu părinţii la balurî și concerte, la maiale și teatre, și numai decât după petrecere scria prietinei sale Sabina despre tot ce 'i-a atras luarea aminte. Sabina, la rêndul ei, îi rĕspundea, că se bucură de bucuria prietinei sale și-i scria și ea câte nimicurî tóte. Și ce era mai mult, nu era nicî când jaluză de fericirile ce le gusta amica ei, de și ea era lipsită de ele.

Astfel trecură câţî-va anî, se cercetau din când în când, ér de scris îșî scriau regulat în fiă-care lună o epistolă lungă. Dic o epistolă lungă, că multe au de a-șî împăr-

gĕtorii la o adunare la scăldile Turului şi li-s'a spus, că Chorin nu va păşi în cercul acesta ca candidat, ci va merge la Sâtmar. Jidanii s'au supĕrut fórte, ér preotul *Ambrosiu Berinde* începù acum sĕ corteşéscă pentru un alt candidat de deputat, *tot guvernamental*, cu numele *György Endre*. Vedĭ bine. burtuhosul popă dela Prilog, Ioan Papp Lemeni încă era aicĭ. Ungurii îl arĕtau cu degetul şi diceau: „ni a rozsapallagi fökortes itt van!"

In 18 Octomvre şi-a ţinut György Endre vorbirea-program în comuna curat unguréscă Avasujváros. Dér poporul condus de dascălĭ dicea: pentru ce sĕ votăm noi pentru un Ungur, pe care nu-l cunóscem şi încă guvernamental? Veniţĭ sĕ votăm de-a stânga, pentru Szentiványi Gyula, căcĭ de când votăm de-a drépta tot rĕu ne merge; sĕ mai votăm acum şi de-a stânga, că póte ni-a fi mai bine, ér de ni-a fi rĕu şi aicĭ, atuncĭ vom vota érăşĭ de-a drépta în anii viitorĭ, ca sĕ ne fiă şi mai rĕu."

După vorbirea lui György Endre, a mai vorbit şi Ambrosiu Berinde, după care toţĭ s'au pus în jurul blidului de linte şi s'au ospĕtat sdravĕn, stând de-o parte Jidanii cu mâncările lor cele coşere, ér de altă Berinde cu tovarĕşii sĕi.

Vedeţĭ, D-le Redactor, aşa preoţĭ avem noi prin Ţéra Oaşului. Pentru un blid de linte ei vĕnd turma dusmanilor, dér avem şi preoţĭ şi învĕţătorĭ cu bun suflet românesc. Eu cred, că aceştia vor sci sĕ alunge din mijlocul lor pe aceste oi rîióse, sub a căror reverendă este ascunsă atâta ticăloşiă. Ruşine sĕ le fiă!

Insu-şĭ poporul e indignat, şi numai de ciudă se arată mai aplicat a sprijinĭ pe candidatul oposiţional Szentiványi, care şi are cele mai multe semne de isbêndă.

Oaşanul de rênd.

Convocare.

On. preoţĭ şi învĕţătorĭ gr. cat. din ţinutul Haţegului şi alţĭ binevoitorĭ ai şcólei prin acésta se convócă la adunarea generală a Reuniunii învĕţătorilor gr. cat. din ţinutul Haţegului, ce se va ţiné în Lupenĭ la 1 Noemvre st. n. a. c.

Program:

A) Participare în corpore la serviciul divin în biserica gr. cat. din loc la 9 óre a. m.

B) Şedinţa I cu început la 10 óre a. m. 1) Cuvênt de deschidere al presidiului. 2) Constatarea membrilor presenţĭ. 3) Raportul comitetului despre activitatea Reuniunii din anul trecut. 4) Raportul cassarului despre starea cassei. 5) Raportul bibliotecarului. 6) Esmiterea alor 3 comisiunĭ pentru censurarea rapórtelor de mai sus. 7) Esmiterea unei comisiunĭ pentru înscrierea de membri şi incassarea de taxe. 8) Cetirea disertaţiunilor.

C) Prând comun.

D) Şedinţa II. cu început la 3 óre p. m. 9) Raportul comisiunilor esmise. 10) Alegerea comitetului central şi a funcţionarilor reuniunii pe un nou period de 3 anĭ. 11) Statorirea şi votarea budgetului pe an. viitor. 12) Statorirea terminului şi locului pentru adunarea generală viitóre. 13) Eventuale propunerĭ.

Din şedinţa comitetului central ţinută în Haţeg la 20 Iuliu 1896.

Paul Olteanu, m p.
vice-preşedinte.

N. Trimbiţoniu m. p., *Ştefan Ţarina*,
notarĭ.

Românĭ arestaţĭ de Ruşĭ.

Vinerea trecută au fost arestaţĭ la Ismail, pe teritor rusĕsc, du-ii Dr. *Saligny*, Max. *Popovicĭ* şi *Cordea*, carĭ împreună cu alţĭ doi domnĭ au fost însărcinaţĭ din partea ministerului român pentru domenii sĕ facă studii asupra pescuitului în Dunăre. Asupra împrejurărilor, carĭ au condus la amintita arestare, „Voinţa Naţională" din Bucurescĭ publică următórele amĕnunte:

Dl dr. Saligny cu cei patru tovarăşĭ ai lui plecaseră în adevĕr în bălţile Dunărei pentru a-şĭ îndeplini misiunea, dér, pe malul Prutului găsind o luntre, toţĭ cincĭ s'au urcat în ea pentru a împuşca raţe sĕlbatice. Aceştĭ domnĭ, însĕ, n'aveau cu dênşii nicĭ paşapórte, nicĭ acte de legitimaţie, şi ceva mai mult, de óre ce vênau aveau firesce şi puştĭ.

In aceste condiţiunĭ, întêmplarea a făcut ca sĕ fiă surprinşĭ de autorităţile rusescĭ, pe teritoriul rus. Toţĭ cincĭ au fost puşĭ în stare de arestare şi conduşĭ sub escortă la Ismail. Acéstă stare nu se datoresce de cât numai imprudenţei neiertate a membrilor din comisiune carĭ au trecut, fără paşapórte şi acte de legitimaţie şi armaţĭ cu puştĭ, peste graniţa ruséscă.

Indată ca ministerul român al afacerilor strĕine a fost însciinţat, prin d. Saligny, directorul general al căilor ferate, de arestarea fratelui sĕu şi a celor 4 tovarĕşĭ ai sĕi, a intervenit de urgenţă pe lângă consulatul român dela Ismail şi pe lângă legaţiunea imperială a Rusiei din Bucurescĭ pentru punerea lor în libertate.

Exc. Sa d. de Fonton, ministrul plenipotenţiar al Rusiei, a telegrafat imediat ispravnicului din Ismail, cerênd punerea în libertate a arestaţilor, carĭ au şi fost puşĭ în libertate chiar în acea séră, adecă Lunĭ.

Cântările rituale pe note.

Avis!

In timp de 5 anĭ de când din încredinţarea Prea Sânţiei Sale propun musica şi cântarea rituală la institutul ped.-teologic din Arad, am urmat cuvintelor fericitului Metropolit *Silvestru Morariu-Andrieviciu*, care în precuvêntarea archipastorală a Tipiconului sĕu edat la 1883 dice, că „încă pe la anul 1860 am fost chemaţĭ de a împărtăşi învĕţătura din cântare şi tipicon în seminarul clerical şi în şcóla centrală (din Cernăuţĭ), dér ceea-ce cunoscurăm însĕ curênd este, că *deprinderea şi îndeletnicirea ritmică în cântările bisericescĭ numai cât după aud, fără de note musicale, nu póte avé succesul dorit*".

Un adevĕr necontestabil acesta, care îşĭ are temelia nu numai pe esperienţă, ci şi cu deosebire pe următórele motive:

Voind sĕ-ţĭ înveţĭ elevul a cânta, trebue sĕ-i dai în mână manualul, care cuprinde semnele grafice ale tonurilor séu ale cântării, întocmai cum cuprinde cartea din care înveţĭ a ceti şi a vorbi corect, — semnele grafice ale sunetelor séu ale graiului (literele).

Biserica ortodocsă, care din vécurĭ practică musica vocală, simţind necesitatea notelor, adecă a unor anumite semne prin carĭ sĕ se pótă ficsa şi transmite melodia unei cântărĭ, a inventat aşa numitele „*psaltichii*", nisce note de tot primitive şi defectuóse, prin carĭ nu s'a obţinut nicĭ un resultat. Astădĭ însĕ, avênd notele perfecte moderne, prin carĭ orĭ-ce melodiă şi cântare se póte scrie şi ficsa pe hărtiă precis şi întocmai cum de pildă am scrie pe hărtiă un discurs rostit, — de ce sĕ nu le întroducem şi noi în biserică pe aceste în locul „psaltichiilor" defectuóse şi învechite prin carĭ nicĭ odată nu vom puté ridica cântările rituale la nivelul perfecţiunei şi al frumseţei classice, la care rîvnim? — Unii póte vor reflecta, că nu se pot pune pe note tóte cărţile nóstre bisericescĭ. Dér acésta ar fi o dorinţă prea esagerată, a cărei realisare însĕ de loc nu e absolut imposibilă. De altmintrelea nicĭ nu avem lipsă de acest lucru. E suficient sĕ avem arangiate pe note cântările rituale ce le esecutăm în dile mai însemnate, cu deosebire în Duminecĭ şi sĕrbătorĭ. Şi aceste tóte-tóte se pot pune şi arangia pe note, — un lucru acesta, care gradat cu timpul se va şi realisa, numai cât începutul trebue sĕ-l facem odată.

O cântare arangiată pe note, aşa-déră scrisă pe hărtiă, se învaţă cu cel puţin 50 procente mai uşor decât cea numai după aud, întocmai ca un discurs, care am dori sĕ-l învĕţăm d'arostul numai din aud şi nu din scrisóre. Elevii (chiar şi aceia, carĭ nu au aşa numitul „*dar de a cânta*", séu „*audul musical*") îţĭ învaţă cântările rituale, şi orĭ-ce cântare, cu multă uşurinţă şi precisiune, décă ele sunt arangiate pe note, — din contră numai după aud, le învaţă cu greutate şi fără garanţia de a fi esecutate precis, identic şi uniform.

Cântările rituale din graiul ómenilor sunt espuse corupţiunei, nu se pot perfecţiona şi se pocesc, pe când cele arangiate pe note se perfecţionéză şi se esecută cu precisiune, cu accent şi ritm corect în conformitate cu prosodia limbei, şi mai pe sus de tóte *uniform*.

Astădĭ ne isbesce prea dureros faptul, că cântările rituale ale bisericei române se deosebesc după provincii într'un mod atât de pregnant, încât de pildă nóuĕ acestor din părţile ungurene şi bănăţene nu ne convin cântările rituale din România orĭ cele din Ardeal, carĭ se deosebesc întru tóte de ale nóstre, precum viceversa, nicĭ lor nu le plac ale nóstre. Astădĭ la noi în părţile ungurene şi bănăţene se cântă într'un chip, în Ardeal într'alt chip, şi în România orĭ în Bucovina érăşĭ într'alt chip. Décă însĕ erau cântările rituale ale bisericei nóstre arangiate (puse) pe note înainte de asta cu vr'o 100 de anĭ, pe când adecă se cânta în tóte provinciile române cu mai multă asĕmĕnare séu uniformitate, astădĭ am avé o ediţiă sancţionată de cântărĭ bisericescĭ originale, carĭ ar fi normative pentru întréga biserică română, şi în chipul acesta pe la tóte catedrele nóstre s'ar propune aceleaşĭ cântărĭ rituale în completă uniformitate. Décă însĕ nu s'a putut face acest lucru până acuma, de ce sĕ nu-l facem pentru viitor? Deocamdată sĕ punem pe note şi sĕ colectăm tóte cântările rituale (melodiile) ce le avem prin diferite provincii, ca astfel parte sĕ le mântuim de perdare, parte sĕ le rĕspândim şi sĕ le aclimatisăm printre noi şi prin tóte părţile locuite de Românĭ. Biserica va veni odată sĕ le reguleze într'o uniformitate, alegênd şi adoptând numai melodiile bune, frumóse şi corĕspundĕtóre caracterului sĕu religios şi naţional.

Cântările rituale arangiate pe note se pot conserva pe veciă, pe când cele din graiu se pierd. Câte cântărĭ şi melodii frumóse din bĕtrânĭ astădĭ nu se mai aud cântându-se prin bisericile nóstre!

Aceste sunt motivele principale, carĭ m'au determinat a propune de pe note o parte din cântările rituale la institutul nostru pedagogic-teologic din Arad.

Acum avênd aprópe tóte cântările rituale *de prima necesitate* puse şi arangiate pe note într'o colecţiune bogată, *şi credênd a face un bun serviciu bisericei mele*, m'am decis a le eda într'un volum litografiat spre folosinţa bisericei şi cu deosebire a preoţilor, învĕţătorilor şi a credincioşilor cântăreţĭ.

Étă aci consemnarea pieselor, carĭ vor constitui un volum de peste 20 pagine 8^0 mare:

Irmósele sĕrbătorilor împĕrătescĭ şi ale Născĕtórei de Dumnedeu. Pricesnele sĕrbătorilor împĕrătescĭ, al Născĕtórei de Dumnedeu şi cele ocasionale ale Duminecilor. Himnurile Cheruvimilor. Mărimurile la tóte sĕrbătorile împĕrătescĭ, la ale Născĕtórei de Dumnedeu şi la ale Sfinţilor cu Polieleu. Troparele şi condacele sĕrbătorilor împĕrătescĭ, ale Născĕtórei de Dumnedeu şi ale sfinţilor lui Dumnedeu. Sfétilnele sĕrbătorilor împĕrătescĭ şi ale Născĕtórei de Dumnedeu. Cele 8 glasurĭ cu stihóvnele, troparele şi condacele învierii. Podobiile glasurilor. Rĕspunsurile liturgice pe mare (ceremoniile) arangiate în duet şi rĕspunsurile pe mic în cvartet arangiate pentru vocĭ de copii şi bărbaţĭ). Aighiósele la Liturgia Sftului Vasiliu şi rĕspunsurile la Li-

---

tăşi dóuĕ prietine bune, dóuĕ fete fecióre.

Odată, la vre-o 3 anĭ după eşirea din şcólă, primì Sabina o cartă de corespondinţă, pe care sta scris numai atâta: „Scumpă Sabină! Mâne te cércă amica ta Florica, care are a-ţĭ împărtăşi lucrurĭ fórte interesante. Sĕ te aflu bine! Florica".

Ceti Sabina de mai multe-orĭ aceste şire, şi-i părea bine, că mâne-i sosesce prietina, şi de abea aşteptà sĕ vină diua de mâne, şi se tot gândia că óre ce are de a-i împărtăşi aşa interesant. Tótă diuliţa făcù rênd prin casă, că dóră mâne-i vine prietina cea bună, care e tată bogată, şi n'ar fi voit pentru cât bine-i în lume, sĕ o afle cum nu se cade. Că ea-şĭ dicea: E drept, că bogată nu sunt, dér nicĭ lipită pămêntului nu sunt, că dóră căsuţa asta-i a nóstră, decĭ sĕ fiă ca un păhărel, grădiniţa asta-i a nóstră, decĭ sĕ fiă ca un mic paradis! Şi aşa şi erau!

Trebue sĕ scim, că Florica şedea cu părinţii ei într'un oraş din provinţă, cale de 3 ceasurĭ cu trăsura dela cetate, ér Sabina cu mumă-sa şedea într'un suburbiu al cetăţii, unde aveau o casă mică pe o grădină destul de mare. De n'ar fi şedut mama Sabinei acolo, nicĭ n'ar fi putut purta pe Sabina la şcólă cât o a purtat, că nu 'i-ar fi dat mâna; dér aşa, avênd şcóla aprópe, mai ţinênd în vipt şi cuartir pururea câte dóuĕ-trei fete de a bocotanilor din provinţă, aduna atâta, cât putea trăì omenesce şi-şĭ putù purta fetiţa la şcólă până gătà tóte clasele şcólei de fete, şi în urmă făcù şi un curs de cusutorésă. Aci, la mama amicei sale şeduse şi Florica cei din urmă 2 anĭ, cât a stat la cetate.

A doua di, cam pe la 10 óre numai audi Sabina stând o trăsură pe dinaintea căsuţii lor, şi se grăbì afară, căcĭ inima-i spunea, că acea trăsură aduce pe amica ei. Şi nu se înşelà. Era ea cu tatăs'o şi cu mumă-sa şi cu un tinĕr blond, bine clădit, ţepăn, dér ars de sóre, încât de n'ar fi avut pe el vestmintele cele frumóse şi de n'ar fi avut mişcările cele fine, ai fi credut că-i vr'un ţĕran greu muncitor, atât era de pălit la faţă şi la mânĭ. Incă din trăsură în loc de bună-diminéţa, Florica dise ridênd: „Recomand pe mirele meu!" Şi sărì sglobie din trăsură şi îmbrăţişà pe amica ei şi o sărutà, şi pe amêndouĕ le podidiră lacrămile. Vĕ puteţĭ închipuì ce lacrămĭ erau acelea! Florica plângea căcĭ nu-i e dată sĕ védă mai întâiŭ pe amica sa mirésă, ér Sabina plângea de témă, că mĕritându-i-se amica, nu o sĕ mai fiă, care a fost, cea bună şi sinceră.

Intrară apoi în casă, unde Florica şi părinţi ei fură întimpinaţĭ şi salutaţĭ cu drag de către mama Sabinei.

După cât-va timp prietinele se gătară de eşit şi Florica rugà pe amica ei: „Amică dragă, fi bună şi vino cu noi prin prăvălii, o sĕ-mĭ cumpĕr cele trebuincióse între altele şi un rênd de mobile şi voiŭ sĕ fiă după gustul tĕu, că tu ai un gust fórte bun".

Şi merse Sabina cu amica ei de braţ înainte, ér mirele cu fiitorii socrii în urma lor la câţĭ-va paşĭ, şi întrară prin prăvălii şi cumpĕrară multe de tóte, ca cei ce se gată de nuntă. Intre altele cumpĕrară şi o garnitură de mobile frumóse şi scumpe.

* * *

La câte-va dile fù nunta, la care luà parte şi Sabina. Dér mult se gândì ea, că óre ce present de nuntă sĕ scie face prietinei sale? Din tótă inima i-ar fi făcut un present cât de preţios; dér de unde? Ea n'avea banĭ, decât ce câştiga cu cusutul, şi carĭ îi trebuiau ca sĕ pótă trăì cu mamă-sa. Dér când sta aşa pe gândurĭ, deodată începù a rîde cu hohot şi dise către măs'a:

„Mamă, gâcĭ ce present de mirésă voiu da eu Floricei?"

turgia cea mai înainte sfinţită. Măritórea mare (Doxologia) pe podobia gl. 8. Impĕrate ceresc. Axionul pe gl. 4 şi 5. De Tine se bucură. Antifónele marĭ liturgice. Glasul Domnului. La rîul Vavilonului. Cântarea „întreit sfântă" la înmormêntarea D-lui. Invierea Ta Christósă. Laudele marĭ la Pascĭ (Sĕ se scóle Dumnedeu). Cântărĭ funebrale şi alte piese bisericescĭ trebuinciόse şi folositóre, — de tot până peste 250 bucăţĭ.

Tóte aceste cântărĭ rituale vor apăré succesive *în fascicule lunare* pe o estensiune de câte 16—20 pagine, în format 8^0 mare.

Ca sĕ fiu orientat la ediţiune în privinţa numĕrului esemplarelor, îmĭ iau voiă prin acésta *a invita la prenumeraţiune* pe On. Domnĭ preoţĭ, învĕţătorĭ şi credincioşii cântăreţĭ, precum şi corurile nóstre, carĭ doresc sĕ se îndeletnicéscă în frumósele nóstre cântărĭ rituale.

Avisul de prenumeraţiune, care e obligător pentru întréga colecţiune, sĕ mi-se facă pe o cartă postală, cu indicaţiunea precisă a adresei, a esemplarelor comandate şi a postei ultime.

Preţul unui fascicul pentru prenumeranţii la întrega colecţiune este 35 cr. pentru neprenumeranţĭ 50 cr.

Fasciclul prim, care va cuprinde *Irmósele*, va apăré pe la începutul lui Nóemvre st. n.

Banii de prenumeraţiune sunt a se trimite numai după apariţiunea fasciculelor anunţate prin diare.

Arad, la 11 (23) Octomvre.

Valeriu Magdu,
diacon şi prof. de musică şi cant.

Literatură.

Avis. Prin aceste şire *eu* subscrisul aduc la cunoscinţa onoraţilor cetitorĭ ai „Gaz. Trans.", cumcă în curênd voiu pune sub tipar „Cele mai drăgălaşe poesii Poporale". Acest volumaş întocmit de mine va costa numai 16 cr. Decĭ cei ce doresc a-l avé (pe masă) în unul séu mai multe esemplare sunt rugaţĭ sĕ binevoéscă cu posibilă grăbire a-mĭ trimite preţul esemplarilor ce doresce a prenumĕra până la finea lunei lui Noem. v. c. Celor ce prenumĕră un numĕr mai mare de esemplare li-se acórdă rabatul cuvenit, adecă dela 100 esemplare 10 gratis.

Iertof, în Octomvre 1896.
u. p. Urány. *Ilie Sĕrbu.*

HIGIENA.

Câte-va cuvinte despre febrele tifoide séu tifosul, orĭ în termenĭ poporalĭ: lungórea.

„Nimica nu este mai plăcut şi mai scump în lume, decât sănĕ atea". (Omul bolnav).

Febrele tifoide séu tifosul, care în termenĭ poporalĭ se numesce şi lungóre, este o bólă fórte contagiósă (lipiciósă, adecă se ia dela un om bolnav la altul sănĕtos) şi câte-odată chiar epidemică.

Precum sunt la vĕrsat (variolă) bubele ce es pe corp, tot asemenea şi la tifos es bube în interiorul corpului.

Acéstă bólă fórte rea şi grea urméză în tot timpul, dér mai ales primăvara şi tómna şi în casurĭ de epidemiă. Ea se deosebesce printr'o ferbinţélă cu buimăcélă continuă în timp de 3 séu 4 sĕptĕmânĭ, şi cu începuturĭ variate din partea tuturor funcţiunilor organice, mai cu deosebire a acelora din pântece, unde se şi simţesc umflăturĭ şi durerĭ.

Causele producĕtóre de tifos sunt: diversele emanaţiunĭ putrede, ce se nasc din descompunerea materielor organice, în aer, în apele stătătóre şi în alimente (mâncărĭ).

Tifosul se mai produce în urma unei rĕcelĭ, mai cu sémă în locuinţele, carĭ nu au un aer sănĕtos, sunt umede, orĭ sunt aşedate pe un teren umed séu mlăştinos. Pe lângă tóte acestea se mai adaogă obosela fisică şi morală dusă până la esces şi în fine contagiunea (luarea dela un om bolnav la altul sănĕtos).

Acéstă bólă începe cu semne de frigurĭ şi se preface până în trei dile în tótă forma bólei. Bolnavul are căldură, greţă şi constipaţia (încuietură la stomach), vîjîiturĭ în urechĭ, pulsul este fórte mare, pielea pe corp este uscată şi ardĕtóre; limba albă, galbenă séu négră pe mijloc; are respiraţiă grea, cu sete nesaţiósă şi ameţélă la cap, şi de multe-orĭ chiar cu diaree (eşirea prea mult afară), cu udul roşu închis şi ardĕtor. După acésta vine fierbinţéla cu frig, şi acéstă ferbinţélă duréză în continuu timp de 3 până la 4 sĕptĕmânĭ, până la terminarea bólei.

In acest timp se arată progresiv alte simptome (semne), precum: tusă sacă dela începutul bólei, apoi diaree (eşirea prea mult afară), care ţine până la terminarea ei. In tot timpul bólei, limba bolnavului este uscată, crepată şi încărcată cu cojĭ negre, asemenea buzele şi gingiile.

De multe-orĭ bolnavul are un delir, care merge până la furia de nebuniă.

Peste 10 séu 12 dile se ivesc pe corp nisce bubuliţe, séu nisce pete roşietice, faţa este galbenă, puterile pierdute, vorbesce încet, n'aude, gura şi limba este uscată şi are eşirea afară de un miros fórte urît şi de multe-orĭ chiar eşire cu sânge.

Când s'a îmbolnăvit cine-va de tifos, trebue sĕ se separe de cei sănĕtoşĭ şi sĕ se aşede într'o cameră spaţiósă şi bine curăţită. Bolnavul se va culca pe un pat curat şi 'i se vor da limonade recoritóre (limonadă cu lămâie séu cu cremor tartar). 'I se vor pune comprese cu apă rece séu cu oţĕt aromatic pe cap. Compresele se fac astfel: se pune apă rece séu oţĕt aromatic într'un vas, se ia o cârpă îndoită în dóuĕ séu trei părţĭ şi se udă bine în apă séu oţĕt, şi în urmă, stórsă potrivit se va pune pe cap, după care d'asupra se va pune o cârpă uscată.

Aşternutul şi cămaşa de pe bolnav trebue sĕ se schimbe în tóte dilele. Pentru mâncare bolnavul va ţiné o dietă fórte mare, sciind bine, că acéstă bólă fiind caracterisată prin rănĭ pe intestine (pe maţe), de aceea trebue ca alimentele sĕ fiă tot-déuna lichide şi uşóre, precum: zamă de carne, lapte dulce îndoit cu apă de orez; (apa de orez se prepară astfel: se ia un vas, se pune apă în el, se alege orez fără sĕ fiă spălat, se pune în vas, şi se pune la foc sĕ fiarbă, pe urmă se strecóră, şi zama aceea se pune în sticle bine astupate şi se întrebuinţéză după necesitate); şi lapte acru cât se póte de mult. Se va avé însĕ cea mai mare luare aminte, mai ales când bolnavul este în convalescenţă, (despre convalescenţă vom vorbi ceva într'unul din numerii viitorĭ), şi când prin urmare fómea este viu simţită. Mulţĭ bolnavĭ perd viéţa din causa mâncărei în acest timp.

Se vor aplica comprese cu apă rece pe cap, şi se va fricţiona (freca) pe cap cu oţĕt aromatic séu cu spirt rafinat amestecat cu sare; adecă: se ia cam 500 grame spirt bun rafinat şi 100 grame sare mĕruntă de bucătăriă, se pune într'o sticlă, se amestecă bine, se astupă bine şi se pune la un loc călduros şi luminos; se lasă 3—4 dile acolo, şi în urmă se străcóră bine în altă sticlă, observând a nu lăsa sĕ trécă sarea; cu acest spirt preparat astfel se va freca bolnavul de mai multe-orĭ pe di, până când va asuda.

La început 'i se va da un purgativ, şi cel mai bun este oleiul de recină, care se va repeta la fiă-care dóuĕ-dile.

Se va spăla bolnavul peste tot corpul cu acid carbolic (adecă se vor lua dela farmaciă 4 grame acid carbolic şi 100 grame apă într'o sticlă). 'I se va da un gram de sulfat de chinină şi un gram Phenacetină, amestecate la un loc şi împărţite în dóuĕ părţĭ egale, din care se va lua un praf diminéţa şi unul séra; bine înţeles însĕ, că acésta este dosa pentru un om mare, ér pentru tinerĭ dela 12—15 anĭ se va da 0,50 centigrame pe di.

Pentru copiiĭ dela 8—12 anĭ se va da 0,40 centigrame pe di, pentru copiiĭ dela 4—8 anĭ se va da 0,30 centigrame pe di, pentru copiiĭ dela 2—4 anĭ se va da 0 25 centigrame pe di, pentru copiiĭ dela $1^1/_2$—3 anĭ se va da 0,20 centigrame pe di, pentru copiiĭ dela 13—18 lunĭ se va da 0,15 centigrame pe di.

Se vor lua 3—4 căpăţânĭ de usturoiu (aiu), se vor curăţi bine, se vor pisa, şi în urmă, pus usturoiul într'o farfuriă, sĕ se pue oţĕt aromatic (acetum aromaticum) şi amestecat cu puţin unt de lemn, sĕ se tragă (fricţioneze) pe tot corpul bine şi în urmă sĕ se învĕléscă bine.

'I se va mai da bolnavului câte-o lingură cu unt de lemn bun, dându-i-se de douĕ-orĭ pe di.

Ca medicament intern se va da medicamentul regulat astfel:

Sĕ se ia rădĕcină de taraxacum (păpădie) şi rădĕcină de altea (nalbă) din fiă-care câte 8 grame, sĕ se pună sĕ fiérbă în 600 grame apă curată şi sĕ fiérbă până va rĕmâné 300 gr., pe urmă sĕ se strĕcóre şi sĕ se rĕcéscă; apoi se vor pune peste acestea douĕ până la trei grame de tartar tartarisat, în care se vor adauge 30 grame de sirop de rubarba (revent), se va amesteca bine şi se va da bolnavului la fiă-care douĕ óre câte-o céşcă mică, ca sĕ bea, care medicament îl va repeta regulat în fiă-care di până la dece dile.

Décă bóla încă persistă, 'i se va da următorul medicament, câte-o lingură la fiă-care óră: Sirop diacod 30 grame, apă destilată de lăptucĭ 100 grame, şi apă destilată de cireşe amare 120 grame. Tóte aceste medicamente se vor lua dela farmaciă.

'I se va mai da bolnavului asemenea la fiă-care óră câte-o lingură din următorul sirop astfel preparat la farmaciă: Acid fenic un gram cincĭ-decĭ centigrame, zachar 1000 grame, şi apă destilată 500 grame; care medicament este fórte bun, pentru-că micşoróză microbii bólei, carĭ dela început tind a distruge viéţa omului.

Acéstă bólă se vindecă cu greu, fiind-că simptomele ei sunt fórte grele. Hipocrat, părintele medicinei dice: „In cumplirea acestei bóle, trebue sĕ se păzéscă dieta cea mai rigurósă". (Afor. 8).

In fiă-care di de dóuĕ-orĭ séu de trei-orĭ şi chiar şi mai de multe-orĭ se va stropi prin casă cu o soluţiă de acid carbolic (adecă acid

---

— „D'apoi sciu eu, draga mamii, că la asta mult m'am gândit şi eu, dér nu sciu ce sĕ dic".

— „Mamă, eu dic cloşca cea cu pui micĭ. E o găină frumósă albă şi puişorii ai jura că-s toţĭ de aur. Mâne vine trăsura lor după noi, găina cu puii o pun în cuşca ceea unde-mĭ ţineam eu mierla, până mai trăia, şi o ducem cu noi. Ce surprindere plăcută o sĕ fiă pentru ea! Parcă vĕd, că o s'o ţină multă vreme, ér — cum merge la sate — i-a face bucuriă cloşca cu puii dela prietina ei".

— „Că sciu, că mirele ei n'o fi avênd găinĭ şi pui mai frumoşĭ decât ai noştri! Dóră marii posesorĭ ce n'au?"

— „Au, mamă, dér sĕ scii, că la Florica i-a face o nespusă plăcere cloşca mea, fiind-că-i dela mine, şi ea ţine mult la un lucru cât de neînsemnat, décă scie că-i dela mine".

Aşa şi făcu, merse la nuntă, şi duse drept cadou de mirésă cloşca cea albă cu 13 puişorĭ ca de aur. Multe presente scumpe de mirésă căpătà Florica, dela neamurile ei cele cu stare, dér nicĭ de unul nu se bucurà atâta, ca de cloşca cea cu pui micĭ dela Sabina. O primì cu lacrimĭ de bucuriă şi-i promise:

„Sĕ scii Sabină dragă, că eu însă-mĭ voiŭ griji de cloşca asta frumósă cu puii ei cei drăguţĭ".

După ce se terminară ospĕţul Florica se duse departe la câmpiă cu mirele ei, care era un posesor mare de pămênt. Multe de tóte duse cu sine, multe mai şi uità, dér cuşca dela Sabina, în care era cloşca cea cu pui micĭ, nu o uità. O dete unei servitóre, care şedea în trăsură, sĕ o ţină tot în mână până vor ajunge acasă.

* * *

Trecură vre-o 5 anĭ. Amicele cele douĕ îşĭ scriau regulat în fiă-care lună odată, dér nu se mai întâlniră în cei cincĭ anĭ, Florica avea deja 3 copilaşĭ, la care — firesce — Sabina le scia numele, scia cum sunt de drăguţĭ, de şi nu-i vĕduse încă.

După ce trecură acei vre-o 5 anĭ se pomeni Florica cu o epistolă dela Sabina, din care aflà, că Sabina se mărită după fiitorul preot al suburbiului cetăţii şi că este învitată la ospĕţ. Plângea de bucuriă Florica, când aflà, că în urmă şi prietina ei îşĭ aflà norocul.

Numai decât îi şi rĕspunse:

„Scumpă Sabină! Mĕ bucur din inimă, că eştĭ mirésa unui om, care te iubesce şi de care-mĭ spui că-l iubescĭ. Până acum am fost prietine bune, de acum încolo tot prietine bune rĕmânem cu adaosul, că ne facem neam: voiu a-ţĭ fi naşă cununătóre, ér tu sĕ fi scumpa mea fină şi prietină bună, cum am fost şi până acum".

Sabina încă plânse când primi epistola amicei sale. Ér la câte-va dile vĕdù cu bucuriă, că Florica însoţită de bărbatul ei şi de feciorașul cel mai mare, o visità. Venise anume la ea. După îmbrăţoşerĭ şi sărutărĭ, după unele întrebărĭ şi rĕspunsurĭ dise Florica:

— „Acum amică şi finucă, sĕ vii cu mine în prăvălii, după cum venişĭ acu-s cincĭ anĭ, sĕ facem unele cumpĕrăturĭ, între altele şi o garnitură de mobile după gustul tĕu, că tu ai un gust minunat".

— „Dór nu s'au şi ponosit cele ce le cumpĕraşĭ acu-'s 5 anĭ?"

— „Nu, dér acum iau pentru tine o garnitură, după gustul tĕu, drept cadou de mirésă".

— „Că una ca aceea nu se póte, că a dis mirele, că ni-om luà peste vr'un an-doi, dér acum nu se póte, el a avut spese cu studiile, eu.... scii tu bine.....".

— „Nu vorbì aşa, tu ai la mine 326 fl. din carĭ nicĭ un ban nu-ţĭ dau în mână, ci-ţĭ iau haine şi vase şi mobile de tot soiul, că dóră-i fi preotésă la oraş şi trebue sĕ le ai tóte ca orăşenii".

— „De unde sĕ am eu la tine 326 fl.?"

carbolic 10 grame şi apă 100 gr.); în lipsă însĕ de acid carbolic, se va pune în foc o cărămidă nouă sĕ ardă bine şi în urmă, pusă pe o tavă de tinichea, sĕ se ducă în casa unde zace bolnavul şi sĕ se tórne peste ea oţĕt bun de vin amestecat cu usturoiu (aiu). Camera unde este bolnavul sĕ se aeriséscă fórte bine, sĕ fiă curată şi rĕcorósă, patul asemenea sĕ fiă cât se póte de curat, aşternutul din pat de asemenea curat, saltelele (străjacele) sĕ fiă umplute cu fên curat, asemenea şi perina şi sĕ se schimbe fênul din ele la fiăcare 5—6 ḑile, saltelele şi perinele de lână séu puf trebuesc cu totul înlăturate. Asemenea tótă rufăria şi aşternutul patului trebue sĕ se stropéscă cu o soluţiĕ de acid carbolic, tot de cel cu care se stropesce prin casă.

Când căldura bolnavului este prea urcată, sĕ se aplice băi recĭ cu fricţiunĭ, bolnavul sĕ stea în bae numai 2—3 minute şi în urmă sĕ se frece bine cu un cearşaf (lepedeu) ud până se face pielea roşiă; aceste băi trebuesc făcute câte 2, 3 şi 4 pe ḑi.

Ca nutremênt li-se va da bolnavilor lapte dulce şi acru, supă bună dulce séu acrită cu zamă de lămâie, de beut li se vor da lapte acru séu apă rece; puţină carne de pui li-se va da numai după ce va trece cel puţin 5—8 ḑile dela începerea convalescenţei, şi şi atuncĭ li-se va da fórte puţin de mâncare, căcĭ mâncarea multă la acéstă bólă este scurtarea vieţei.

De beut li-se va da mai bine *apă de ovĕs* séu de *orz*, care apă se prepară astfel: se spală ovĕsul séu orzul, după aceea se pune sĕ fiérbă cam un litru de ovĕs séu orz în dóuĕ litre de apă, şi sĕ fiarbă până rĕmâne jumĕtate; se scurge apa într'un alt vas, în care se pun douĕ lingurĭ de miere, după care în urmă se pune din nou sĕ fiérbă cam 5—10 minute. După acestea se pune la un loc sĕ se rĕcéscă şi se va da bolnavului sĕ bea orĭ de câte-orĭ îi va fi sete.

In resumat însĕ, după cum am ḑis în cursul tratărei acestei bóle, trebue sĕ se păzéscă o dietă fórte strictă şi o curăţenie exemplară; numai prin aceste douĕ elemente va puté înlătura gravitatea bólei, căcĭ altfel orĭ-cât ar fi căutarea bolnavului de bună din partea medicului, tóte ar fi înzădar.

Prof. Dr. Elefterescu.

MULTE ŞI DE TOATE.

Un călţun interesant.

In catredala din Trier din Germania se păstréză cu mare evlaviă şi se arată la sĕrbătorĭ marĭ „manta sântă.“

Se vorbesce, că dimpreună cu relicvia acésta în curênd se va arăta şi „călţunul sânt“, care l'ar fi purtat Isus Christos.

După însemnările şi notiţele vicariului catedralei, cu numele Willems, călţunul acesta a fost dăruit catedralei de către regele Pipin.

Prima amintire despre călţunul sânt s'a făcut la anul 1762.

*

Femeile în China.

Cât sunt de despreţuite femeile în China se póte vedea din următórea inscripţiă, care se află icĭ colo pe malurile rîurilor: „Acĭ este oprită înecarea fetelor în apă!“

In China este fórte lăţit omorul de copii şi mai ales pustiesc pe fete. Pe fetele carĭ nu sunt omorîte de micuţe, nu le aşteptă o viaţă fericită şi liniştită. Femeia chineză este sclavă bărbatului sĕu şi acesta ca sĕ-şĭ facă merite înaintea rudelor şi a cunoscuţilor sĕi, îşĭ bate şi batjocureşte femeia. Nu arareorĭ se întêmplă că bărbatul îşĭ omóră soţia.

Este fórte interesant, că cuvêntul „femeiă“ în limba chineză se scrie cu nisce semne, carĭ scriindu-le de dóuĕ orĭ lângă olaltă însémnă céртă, ér scriindu-le de trei orĭ lângă olaltă însémnă conjuraţiune.

*

Vrabiă cântătóre.

Cetim în „Revue Scientifique“ următórele despre o vrabiă cântătóre:

D-l Mingaud Galien din Nimesi (Francia) în 1893 a prins un puiu de vrabiă şi l'a pus într'o coliviă, în care se mai afla o inariţă verde şi dóuĕ mierle.

Vrabia fù bine grigită, crescù şi odată numai suprinse pe stăpânul ei cu aceea că începù sĕ cânte. Vrabia învĕţa şueratul mierlelor şi cântul inariţei şi aşa de bine imita cântul acestora, încât cine n'o vedea, nu-i putea deosebi cântul ei de cântul mierlei adevĕrate.

Călendarul sĕptĕmânei.

OCTOMVRE. are 31 ḑile. BRUMAREL.

Ḑilele	Călend. Iul. v.	Călend. Gregor.
Dum.	13 M. Carp. şi Papil	25 Crisant şi Dar.
Lunĭ	14 † Cuv. Parasch.	26 Demetriu
Marţĭ	15 S. m. Lucian	27 Sabina
Mer.	16 S. m. Longin	28 Sim. şi Iud. ap.
Joi	17 S. prof. Osea	29 Narcis
Vin.	18 † S. ap. ev. Luca	30 Hartman
Sâm.	19 S. pr. Joel şi Uar.	31 Lupan

Têrgul de rîmătorĭ din Steinbruch.

Starea rîmătorilor a fost la 20 Octomvre de 5937 capete, la 21 Oct. au intrat 476 capete şi au eşit 325 capete rĕmânênd la 22 Oct. un numĕr de 6278 capete.

Se notéză marfa: unguréscă veche grea dela —.— cr. până la —.— cr. marfă unguréscă tineră grea dela $54^1/_2$ cr., până la 56.— cr., de mijloc dela —.— cr. până la —.— cr. uşóră dela —.— cr. până la —.— cr.

Preţurile cerealelor din piaţa Braşov.

Din 23 Octomvre st. n. 1896.

Mĕsura séu greutatea	Calitatea.	Valuta austr. fl.	cr.
1 H. L.	Grâul cel mai frumos	5	50
„	Grâu mijlociu	5	20
„	Grâu mai slab	5	—
„	Grâu mestecat	3	30
„	Sĕcară frumósă	3	50
„	Sĕcară mijlociă	3	20
„	Orz frumos	3	30
„	Orz mijlociu	3	—
„	Ovĕs frumos	2	20
„	Ovĕs mijlociu	—	—
„	Cucuruz	3	50
„	Mălaiu	4	—
„	Mazăre	6	—
„	Linte	11	—
„	Fasole	7	—
„	Sĕmênţă de in	8	—
„	Sĕmênţă de cânepă	4	—
„	Cartofĭ	—	75
„	Măzĕriche	—	—
1 kilă	Carne de vită	—	44
„	Carne de porc	—	49
„	Carne de berbece	—	28
100 kil.	Sĕu de vită próspĕt	21	—
„	Sĕu de vită topit	32	—

Bursa de mărfurĭ din Budapesta.

din 21 Octomvre n. 1896.

Sĕminţe	Cualitatea per Hect.	Preţul per 100 chilogr. dela	până
Grâu Bănăţenesc	81	8.10	8.15
Grâu dela Tisa	81	8.20	8.25
Grâu de Pesta	81	8.20	.—
Grâu de Alba-regala	81	8.20	.—
Grâu de Bácska	81	8.20	7 80
Grâu ung. de nord	81	.—	.—

Sĕminţe vechĭ ori nouĕ	soiul	Calitatea per Hect.	Preţul per 100 chilgr. dela	până
Sĕcară		70—72	7.90	7.—
Orz	nutreţ	60—62	4.—	4 30
Orz	de vinars	62.64	5.10	5.90
Orz	de bere	64.66	6.50	8.—
Ovĕs		39.41	5.45	6.—
Cucuruz	bănăţ.	75	.—	.—
Cucuruz	altu soiu	78	.—	.—
Cucuruz	„	—	.—	.—
Hirişcă	„	—	—.—	—.—

Preţul pe 100 chilograme.

Productediv.	Soiul	Cursul dela	până
Sem. de trif.	Luţernă ungur.	—.—	—.—
—	transilvană	—.—	—.—
—	bănăţénă	—.—	—.—
„	roşiă	—.—	—.—
Oleu de rap.	rafinat duplu	—.—	—.—
Oleu de in		—.—	—.—
Uns. de porc	dela Pesta	57.50	58.—
„	dela ţeră	—.—	—.—
Slănină	svêntată	52.—	53.—
„	afumată	56.—	57.—
Sĕu		—.—	—.—
Prune	din Bosnia în buţĭ	13.75	14.25
„	din Serbia în sacĭ	—.—	—.—
Lictar	slavon nou	17 25	17.75
„	bănăţenesc	15.—	15.50
Nucĭ	din Ungaria		
Gogoşĭ	unguresci		
„	sêrbesci		
Miere	brută	—.—	—.—
„	galbină strecurată	—.—	—.—
Ceară	de Rosenau	—.—	—.—
Spirt	brut	—.—	—.—
„	Drojdiuţe de spirt	—.—	—.—

Cursul la bursa din Viena.

Din 23 Octomvre 1896.

Renta ung. de aur 4%	121.45
Renta de corone ung. 4%	99.20
Impr. căil. fer. ung. în aur $4^1/_2$%	122.—
Impr. căil. fer. ung. în argint $4^1/_2$%	100.90
Oblig. căil. fer. ung. de ost. I. emis.	121.—
Bonurĭ rurale ungare 4%	97.10
Bonurĭ rurale croate-slavone	97.30
Imprum. ung. cu premii	155.40
Losurĭ pentru reg. Tisei şi Segedin.	137.—
Renta de hârtie austr.	101.20
Renta de argint austr.	101.20
Renta de aur austr.	121.80
Losurĭ din 1860	144.—
Acţii de ale Băncei austro-ungară.	943.—
Acţii de-ale Băncei ung. de credit.	405.—
Acţii de-ale Băncei austr. de credit.	367.25
Napoleondorĭ	9.53
Mărcĭ imperiale germane	58.80
London vista	119.90
Paris vista	47.50
Rente de coróne austr. 4%	101.20
Note italiene	$44.42^1/_2$

Cursul pieţei Braşov.

Din 24 Octomvre 1896.

Bancnote rom.	Cump.	9.48	Vênd.	9.51
Argint român.	Cump.	9.45	Vênd.	9.48
Napoleon-d'orĭ	Cump.	9.50	Vênd.	9.53
Galbenĭ	Cump.	5.60	Vênd.	5.65
Ruble rusescĭ	Cump.	126.—	Vênd.	—.—
Mărcĭ germane	Cump.	—.—	Vênd	—.—
Lire turcescĭ	Cump.	—.—	Vênd.	—.—
Scris. fonc. Albina 5%		100.75	Vênd.	101.75

Proprietar: **Dr. Aurel Mureşianu.**
Redactor responsabil **Gregoriu Maior.**

— „De unde? Fá comput! Prinde condeiul şi scrie: Mi-ai dat cadou de mirésă o cloşcă cu 13 pui. Află, că 4 au fost cocoşĭ şi 9 puicuţe. Din cocoşei 3 am mâncat, ér unul şi puicele şi găina le-am ţinut. In iérna d'intâiu am avut dela ele vre-o 400 de óuĕ, care le-am dat cu 1000 crucerĭ, adecă cu 10 fl. Am mai pus în primăvéra întâia vre-o 5 cloşce, mi-au scos pui, am mai şi mâncat din ei; pentru grija şi hrana ce li-o am dat, şi totuşĭ am băgat pe iérnă 20 găinĭ tinere şi bĕtrâne şi un cocoş. In anul acesta am scos din óuĕ 26 fl. — In anul al 3-lea am scos 90 fl., în anul al 4-lea am făcut tot din óuĕ, dela găinele prăsite dela tine 200 fl. Astfel că aḑĭ am pus la olaltă numai sumele incassate pe óuĕ şi mi-au dat suma rotundă de 326 fl. De aceştĭ banĭ dispui tu, scumpă amică, şi finucă, tu, şi numai tu, că dela cloşca cea cu pui, ce mi-o-ai făcut tu present de mirésă, sĕ devină aceea sumă“.

— „Dér grija şi hrana?“

— „Grija şi hrana? Oh, de aceea nu fi la îndoială, mi-am scos eu tot ce s'a căḑut. Că tot mereu am avut óuĕ şi pui pentru casă, numai din prăsila dela tine. Găinile ce le aflaiu în curtea bărbatumi-o, încetul cu încetul tóte le-am pustiit, le-am pus în ólă orĭ la frigare, şi am ţinut şi ţin găinĭ numai din prăsila dela tine. Şi nu am vêndut numai óuĕle întrecătóre. Când aveam 100, le vindeam numai decât cu 2—3 fl. şi banii-i puneam deosebit ca sĕ ţi-i adun, şi sĕ-ţĭ fac din ei dar de mirésă. Aşa prietina mea cea bună, nimic nu ţĭ dau din al meu, ci numai din al tĕu; decĭ fi bună şi primesce suma de 326 fl. şi o pune bine, orĭ vino numai decât cu mine sĕ cumpĕrăm cele trebuincióse din ea, între care şi o garnitură de mobile după gustul tĕu“.

Óre se mai află şi aḑĭ astfel de prietine bune?

Reteag, 23 August 1896.

Ión Pop Reteganul.

Strămutare de local.

Aducem la cunoscința onoratului public, că vechiul nostru comerciu de bumbăcării și alte mărfurĭ, fundat în 1846, **l'am strămutat** din Têrgul Inuluĭ, unde a fost până acum, **în Têrgul boteior Nr. 22**, sub localul Filialeĭ „Albinei".

Brașov, Octomvre 1896.

I. TECLU și FIU.

Nou dentist

în Brașv.

Dr. med. JULIU MÉGAY,

care a fost mai mulțĭ anĭ asistent la Universitatea din Clușiu, ér mai târḑiu alegêndu-șĭ de specialitate **Dentistica**, pe care a studiat'o in Berlin cu un succes eminent, **s'a stabilit în Brașov**, Strada Porții Nr. 15.

Avis onoratului public!

De vênḑare 500—600 oi

bune de prăsilă dintre carĭ **300 bucăți** (cu botul negru și piciórele negre). **Oile se află pe hotarul Crizbavului,** în comitatul Brașovului.

A se adresa la proprietarul D-l **Ioan Mandaiŭ**, în Satnlung (Hosszufalu), comitatul Brașovului.

SPIRT contra Reumatismului.

Premiat cu **diplome** și cu **medalie de aur** la esposiția din Cairo 1895 și la esposiția de medicamente din Londra 1896. — Analisat de medicĭ și aplicat în spitalurĭ cu mare succes ca medicament exterior.

Vindecă iute ori și ce vătămare a corpului așa ca **soldina, reuma, ischia, astma** și altele.

Durerea de dinți și cap, o alină în cinci minute.

Prețul uneĭ sticle cu instrucția folosireĭ 1 corónă, sticla mai mare 2 coróne 40 filerĭ.

Depou principal în BUDAPESTA la farmacia D. Török József Király-utcza Nr. 12 și D. Dr. Egger A. Váczi körut Nr. 17, se mai află la tóte farmaciile din capitală, și la cele mai multe din provincie cum și la Producĕtorul:

Widder Gyula,

farmacist S.-A.-Ujhely Nr. 71.

Comandele din provincie se efectuéză punctual.

Se află în **Brașov** la farmacia D-lor Kelemen Ferencz, Ales. Jekelius, Schuster K., Roth V. 1080,10—10.

ADEVĔR!

15 bucățĭ fl. 5.75

15 bucățĭ fl. 5.75

Neintrecută și în lumea întrégă au făcut mare sensație

Collecția-Austria,

care constă din 15 bucăți bijuterii (argintării) splendide,

numai pentru 5 fl. 75 cr.

un ciasornic Remontoir de aur fason, pentru busunar.

Regulat punctual (pe 36 óre), mechanism de precisiune și cu placă emailată. Capacurile ciselate frumos, sunt lucrate din aur numit fason, care nu se distinge de aur curat și nu-șĭ perde lustrul. — Pentru mersul regulat al sus numitelor ciasornice, dau în scris o garanție de 3 anĭ.

- 1 lanț fin de aur imitat, panțer,
- 2 nasturĭ de mangete imitat de aur,
- 1 broșe frumos pentru dame,
- 3 nasturĭ de camașe imitat de aur,
- 1 nastur patent pentru guler,
- 1 ac fin pentru cravate,
- 1 etui pentru ciasornicul de aur fason,
- 1 oglindă de busunar, în ramă,
- 1 ac de bluse aur fason,
- 2 inele, imitat de aur cu brilante simile și rubine.

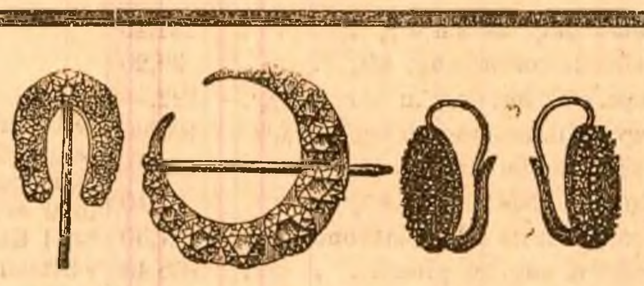
Tóte aceste **15 obiecte** splendide de bijuterie împreună **cu ciasornicul de aur** fason **costă numai** . } fl. 5.75

Trimitere cu rambursă. — La cas de neconveniență se restitue banii.

1083,4—6 **Firma de ciasornice:**

ALFRED FISCHER, Viena, I Adlergasse Nr. 12.

Imitațiĭ de Diamanturĭ parisiene,

legate în aur și argint veritabil.

Intrece tóte imitațiile de până acum în lucire, **ace de broș, cercei, inele, nasturi collière**, podóbe de pĕr, pentru teatru, balurĭ, soarele.

Zur Brillanten-Königin,

1091 2—6 **WIEN, Adlergasse Nr. 3.**

Catalóge ilustrate cu prețuri, se trimit gratis și franco.

O specialitate naturală neprețuibilă

este apa minerală alcalin-accidă bicarbonată

Isvorul „MATILDA" de Bodok,

care după experiențele făcute sau dovedit ca o apă medicinală prea eficace și plăcută, mai ales: **la conturbări de mistuire, maladiele stomacului, a rînichilor, a beșicii udului** și **ale organelor respiratóre** etc.

☞ Borviz de primul rang ☜

care prin limpezitatea sa rară și prin conținutul seu mare în acid carbonic natural — de un gust și efect prea plăcut și binefăcĕtor — va îndeplini chiar și pretensiunile cele mai delicate, ca cum nici o altă apă minerală.

DEPOSIT PROPRIU în Brașov: strada Căldărarilor Nr. 68, în **Sibiiu, Sighișóra** și în **Alba-Julia:** la D-l I. B. Misselbacher sen., în **Cluj:** la Segesváry és társai, în **Deva:** la Balog Gyula, în **Oreștie:** la Németh János.

Cu tótă stima:

1025,29 - 100 Administrațiunea isvorului

„MATILDA."

JOSEF GYÖRGY,

(comit. Háromszék). **Bodok.** (Transilvania).

Vêndare en gros altoi de cireșĭ și vișinĭ.

Deja gata spre vênḑare 80,000 cireșĭ, 50,000 vișinĭ.

Prețul altoilor de cireșĭ: cei 160—200—240 centimetri înalțĭ, rădĕcina tare, trainicĭ, de 1—2 anĭ, altoiul după mărime dela **20** până la **40 cr.**

Prețul altoilor de vișinĭ: cei de 1—2—3—4 anĭ rădĕcinĭ tarĭ, fórte bine desvoltațĭ, altoiul după trăinicie dela **20** până la **50 cr.**

Prețurile en gros	100	bucățĭ altoi de	40	cr. de una sêu mai multe specii fl.	38 suta.
„ „ „	250	„ „ „	40	„ „ „ „ „ „ „ „	36 „
„ „ „	500	„ „ „	40	„ „ „ „ „ „ „ „	34 „
„ „ „	1000	„ „ „	40	„ „ „ „ „ „ „ „	32 „
„ „ „	5000	„ „ „	40	„ „ „ „ „ „ „ „	30 „

Altoi de vișinĭ de 4—5 anĭ 100 buc. 48 fl., la cumpĕrarea de 250 bucățĭ 45 fl., 500 bucățĭ 44 fl. suta. Am mare provisie din următórele specii de cireșĭ: **Germesdorf: marĭ negre, văratice** din luna lui Maiu; **Badacsonyi: marĭ, Impĕratul Francisc rumene**, etc. etc. Mare provisie de vișinĭ: **Vișini spaniolĭ rosii, Pandi Kora Hortensia, regina Hortensia, Eugenia, Călugărițe Oigmesi** etc. etc.

Afară de cireșĭ și vișinĭ sĕ vinde și **perĭ, merĭ, prunĭ, caișĭ** și **persecĭ, căpșunĭ** și **fragĭ**. Altoii a fost cultivațĭ în pămênt bun, humos și de aceea au rădăcinĭ desvoltate, se aclimatiséză lesne, sânătoșĭ, durabilĭ și se vênd și ieftin.

Afară de sus amintitele specii sĕ vinde și neoltoite: *perĭ, merĭ. merĭ paradis. prunĭ de bistriță, duranez, Prunus Myrobolana, Saint Joulien, mandule, persecĭ galbenĭ, cireșĭ, vișinĭ negri*, a căror preț după grosime **1000** bucățĭ dela **5 fl. 85 cr. până la 19 fl. 80 cr.**

Școla de pomĭ a lui **UNGHVARI LASZLÓ din Czegléd** are o intindere de 140 jugere. Cuprinde 1.100,000 altoi nobilĭ și 15.000 000 selbaticĭ și ocupă locul prim din grădinile cu școlă de pomĭ de pe rotogolul pămêntului. Firma **Unghvári László** au făcut în decursul anului un mare progres, pentru timp de secetă, au întrodus fântânĭ artesice. Sau plantat în tómna și primăvara trecută 4000 de pomișorĭ. In fapt au început a cultiva și florĭ cum și trandafirĭ. — După mórtea fericitului Domnul *Bereczki Máté* au devenit posesorul proprietăți din Mezö-Kovácsház și Kun ágota. Firma au înființat și în *Kecskemet* o școlă mare de pomărit în o întindere mare de 449 jugere, care va avé viitor și c. l.

! Poftiți a cere cartea cu prețuri!

Tipografia A. Muresianu, Brasov.